

České vysoké učení technické

v Praze

Fakulta elektrotechnická

Bakalářská práce

2015

Jessica Gayeová

České vysoké učení technické v Praze
Fakulta elektrotechnická

Katedra ekonomiky, manažerství a humanitních věd

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Student: **Gayeová** Jessica

Studijní program: Elektrotechnika, energetika a management
Obor: Elektrotechnika a management

Název tématu:

Vývoj rentability v ČR

Pokyny pro vypracování:

1. Definice ukazatelů rentability.
2. Výběr reprezentativního vzorku podniků národního hospodářství ČR.
3. Postup sběru dat a systém jejich uspořádání.
4. Grafický výstup a komentář výsledků.

Seznam odborné literatury:

1. Hronová S. a kol.: Národní účetnictví. C.H.Beck, Praha, 2009.
2. Kovanicová D.: Abeceda účetních znalostí. Polygon, Praha, 2004.

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Miroslav Vítek, CSc.

Platnost zadání: do konce zimního semestru 2015/2016

Doc. Ing. Jaroslav Knápek, CSc.

vedoucí katedry

Prof. Ing. Pavel Ripka, CSc.

děkan

V Praze dne 1.9.2014

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem předloženou práci vypracovala samostatně a že jsem uvedla veškeré použité informační zdroje v souladu s Metodickým pokynem o dodržování etických principů při přípravě vysokoškolských závěrečných prací.

V Praze dne 22. května 2015

.....

Podpis

Poděkování

Ráda bych poděkovala Ing. Miroslavu Vítkovi, CSc. za cenné rady, věcné připomínky a vstřícnost při konzultacích a vypracování bakalářské práce.

Anotace

Cílem této práce bylo vytvoření databáze firem za období 2008 až 2012, díky které jsem mohla vypočítat hodnoty ukazatelů rentability. Výsledky jsem porovnávala s údaji uvedenými Českým statistickým úřadem. Poté jsem se zaměřila na vývoj ukazatelů jednotlivých odvětví národního hospodářství. Na základě těchto ukazatelů jsem prokazovala dopad hospodářské krize na tyto sektory a porovnávala jsem je s energetikou, která byla hlavním bodem mého zájmu této práce.

Údaje databáze firem jsem získávala z výročních zpráv jednotlivých firem, které jsem ručně přepisovala. Takto se mi podařilo shromáždit přes 24 000 hodnot vypovídajících o hospodaření vybraných firem.

Klíčová slova: ROA, ROE, ekonomická krize

Abstract

The aim of this thesis is the creation of a database of companies for the period from 2008 to 2012, thanks to which I was able to calculate the indicators of profitability. The results thus acquired are compared with the results of Czech Statistical office. The thesis then focuses on the development of the indicators from individual sectors of national economy and the impact of the economic crisis on these sectors is analyzed on the basis of the aforementioned indicators. Furthermore, the indicators of profitability are later compared with energetics, which is the main objective of this theses.

I collected the data from the annual reports of individual companies, which I transcribed manually. Thus, I managed to gather over 24,000 indicators which are predicative of the management of the companies selected.

Keywords: ROA, ROE, economic crisis

Obsah

1	Definice ukazatelů rentability.....	11
1.1	Cíl práce.....	11
1.2	Úvod	11
1.3	Definice souvisejících pojmů	12
1.3.1	Aktiva.....	12
1.3.2	Vlastní kapitál	13
1.3.3	Přidaná hodnota	13
1.3.4	Zisk (Hospodářský výsledek).....	13
1.3.5	Příjmy a výnosy.....	15
1.3.6	Odpisy.....	16
1.3.7	HDP	17
1.3.8	Bilance/Rozvaha	18
1.3.9	Výsledovka/Výkaz zisků a ztrát.....	20
1.3.10	Účetní uzávěrka	21
1.4	Definice ukazatelů rentability.....	22
1.4.1	ROA – rentabilita celkových aktiv.....	22
1.4.2	ROE – rentabilita vlastního kapitálu	23
2	Výběr reprezentativního vzorku podniků.....	25
3	Postup sběru dat a systém jejich uspořádání.....	27
4	Grafický výstup	29
4.1	Porovnání výsledků s údaji ČSÚ	29
4.2	Výsledky jednotlivých odvětví	31
4.2.1	Dřevozpracující a nábytkářský průmysl.....	31
4.2.2	Elektrotechnický průmysl	33
4.2.3	Energetika.....	35
4.2.4	Hutnický průmysl.....	37

4.2.5	Chemický průmysl	39
4.2.6	Papírenský a polygrafický průmysl	40
4.2.7	Potravinářský průmysl	42
4.2.8	Sklářský a porcelánový průmysl	44
4.2.9	Služby.....	45
4.2.10	Stavebnictví	47
4.2.11	Strojírenský průmysl.....	48
4.2.12	Textilní a oděvní průmysl.....	50
4.2.13	Těžební průmysl	52
4.2.14	Zemědělství	54
4.2.15	Elektronické komunikace a IT.....	56
4.2.16	Doprava	57
4.2.17	Vodárny a odpadové hospodářství.....	59
4.3	Porovnání energetiky s ostatními odvětvími.....	60
5	Závěr.....	62
	Použité zkratky.....	63
	Seznam použité literatury.....	64

Seznam příloh

Příloha A:

OBSAH PŘILOŽENÉHO CD

- Bakalářská práce ve formátu *.PDF
- Seznam firem ve formátu *.XLSX

Seznam obrázků

Obr. 1: Zisky (Zdroj: Vlastní).....	14
Obr. 2: Příjmy a výnosy (Zdroj: (1), str. 85).....	15

Seznam tabulek

Tabulka 1: Bilance (Zdroj: Vlastní)	19
Tabulka 2: Ilustrativní struktura výsledovky podle typu nákladové analýzy (Zdroj: (5), str. 34) ...	20
Tabulka 3: Porovnání hodnot ROA v letech 2008-2012 (Zdroj: Vlastní).....	29
Tabulka 4: Porovnání hodnot ROE v letech 2008 – 2012 (Zdroj: Vlastní).....	29
Tabulka 5: Výsledné hodnoty dřevozpracujícího a nábytkářského průmyslu (Zdroj: Vlastní)	31
Tabulka 6: Výsledné hodnoty elektrotechnického průmyslu (Zdroj: Vlastní)	33
Tabulka 7: Výsledné hodnoty energetiky (Zdroj: Vlastní).....	35
Tabulka 8: Výsledné hodnoty hutnického průmyslu (Zdroj: Vlastní) 37 Graf 1: Rozdělení firem v ČR dle velikosti obrátu k roku 2015 (Zdroj: Vlastní)	26
Tabulka 9: Výsledné hodnoty chemického průmyslu (Zdroj: Vlastní)	39
Tabulka 10: Výsledné hodnoty papírenského a polygrafického průmyslu (Zdroj: Vlastní) 40 Graf 2: Porovnání hodnot ROA a ROE (vypočítané mnou oproti údajům uvedených ČSÚ) (Zdroj: Vlastní).....	29
Tabulka 11: Výsledné hodnoty potravinářského průmyslu (Zdroj: Vlastní)	42
Tabulka 12: Výsledné hodnoty sklářského a porcelánového průmyslu (Zdroj: Vlastní).....	44
Tabulka 13: Výsledné hodnoty služeb (Zdroj: Vlastní).....	45
Tabulka 14: Výsledné hodnoty stavebnictví (Zdroj: Vlastní)	47
Tabulka 15: Výsledné hodnoty strojírenského průmyslu (Zdroj: Vlastní)	48
Tabulka 16: Výsledné hodnoty textilního a oděvního průmyslu (Zdroj: Vlastní)	50
Tabulka 17: Výsledné hodnoty těžebního průmyslu (Zdroj: Vlastní).....	52
Tabulka 18: Výsledné hodnoty zemědělství (Zdroj: Vlastní)	54
Tabulka 19: Výsledné hodnoty elektronické komunikace a IT (Zdroj: Vlastní).....	56
Tabulka 20: Výsledné hodnoty dopravy (Zdroj: Vlastní) 57	
Tabulka 21: Výsledné hodnoty vodáren a odpadového hospodářství (Zdroj: Vlastní)	59
Tabulka 22: Hodnoty ROA a ROE pro jednotlivá průmyslová odvětví v letech 2008 až 2012 (Zdroj: Vlastní).....	61

Seznam grafů

Graf 1: Rozdělení firem v ČR dle velikosti obrátu k roku 2015 (Zdroj: Vlastní)	26
Graf 2: Porovnání hodnot ROA a ROE (vypočítané mnou oproti údajům uvedených ČSÚ) (Zdroj: Vlastní).....	29
Graf 3: Vývoj ROA a ROE dřevozpracujícího a nábytkářského průmyslu (Zdroj: Vlastní)	32
Graf 4: Vývoj ROA a ROE elektrotechnického průmyslu (Zdroj: Vlastní)	33
Graf 5: Vývoj ROA a ROE energetiky (Zdroj: Vlastní)	36
Graf 6: Vývoj ROA a ROE hutnického průmyslu (Zdroj: Vlastní)	38
Graf 7: Vývoj ROA a ROE chemického průmyslu (Zdroj: Vlastní).....	39
Graf 8: Vývoj ROA a ROE papírenského a polygrafického průmyslu (Zdroj: Vlastní).....	41
Graf 9: Vývoj ROA a ROE potravinářského průmyslu (Zdroj: Vlastní)	42
Graf 10: Vývoj ROA a ROE sklářského a porcelánového průmyslu (Zdroj: Vlastní)	44
Graf 11: Vývoj ROA a ROE služeb (Zdroj: Vlastní)	46
Graf 12: Vývoj ROA a ROE ve stavebnictví (Zdroj: Vlastní)	47
Graf 13: Vývoj ROA a ROE strojírenského průmyslu (Zdroj: Vlastní)	49
Graf 14: Vývoj ROA a ROE textilního a oděvního průmyslu (Zdroj: Vlastní)	51
Graf 15: Vývoj ROA a ROE těžebního průmyslu (Zdroj: Vlastní)	52
Graf 16: Vývoj ROA a ROE v zemědělství (Zdroj: Vlastní)	54
Graf 17: Vývoj ROA a ROE elektronické komunikaci a IT (Zdroj: Vlastní)	56
Graf 18: Vývoj ROA a ROE v dopravě (Zdroj: Vlastní)	58
Graf 19: Vývoj ROA a ROE vodáren a odpadového hospodářství (Zdroj: Vlastní)	59

1 Definice ukazatelů rentability

1.1 Cíl práce

Tato práce vznikla za účelem zjištění vývoje rentability u firem v národním hospodářství České republiky v letech 2008 - 2012. Mým hlavním cílem je porovnání mnou vypočítaných hodnot ukazatelů rentability (ROA a ROE) s hodnotami uváděnými Českým statistickým úřadem. Druhým neméně důležitým cílem je také porovnání jednotlivých odvětví českého hospodářství mezi sebou, ale zejména vůči energetice.

Pro tyto účely byla vytvořena databáze firem, u nichž se zjišťovaly následující ukazatele:

- Aktiva
- Vlastní kapitál
- Přidaná hodnota
- Zisk (Provozní a Čistý)
- Příjmy a výnosy
- Odpisy

Z těchto ukazatelů se následně dopočítávaly ukazatelé rentability:

- ROA – rentabilita celkových aktiv
- ROE – rentabilita vlastního kapitálu

V podstatě se dá říct, že je zde snaha o zjištění vztahů a vzájemného ovlivňování mezi sférou mikro a makroekonomiky České republiky.

1.2 Úvod

Ekonomie je věda o hospodářství a dělí se na makroekonomii a mikroekonomii.

Mikroekonomie se zabývá chováním jednotlivých hospodářských subjektů, jako jsou domácnosti, firmy, státní orgány, municipality¹, jednotlivci atd. Makroekonomie popisuje chování velkých hospodářských celků, jako je národní hospodářství, či hospodářská uskupení.

(1)

---

¹ Státní samospráva

V reálném ekonomickém životě jsou však jednotlivé trhy v nepřetržitém pohybu. Mezi jednotlivými subjekty trhu (domácnosti, firmy, stát) dochází k permanentnímu toku zboží, služeb, výrobních faktorů, peněz atd.

Sledování a především měření objemu těchto toků v celé ekonomice má mimořádný význam. Teprve měření, tj. číselná kvantifikace ekonomických procesů, umožňuje seriózní analýzu, zejména propočítání výkonnosti ekonomiky jako celku.

Měření těchto toků je nepostradatelné pro makroekonomickou teorii i národohospodářskou praxi (ekonomickou politiku). Umožňuje vyjadřovat ekonomický růst, tempo inflace, míru nezaměstnanosti atd. (2)

1.3 Definice souvisejících pojmů

1.3.1 Aktiva

Aktivum - majetek nebo nehmotné nároky, které mají schopnost uchovávat hodnotu, ve vlastnictví ekonomického subjektu. Jsou to půda, výrobní zařízení, stroje, dopravní prostředky, budovy, zásoby, akcie, pohledávky, patenty a peníze. Aktiva a pasiva se vykazují v bilanci (rozvaze). (3)

Aktiva - majetek, který si uchovává v čase hodnotu a na který institucionální jednotky uplatňují vlastnická práva (individuálně nebo kolektivně) a z jehož držení nebo užívání po danou dobu mohou plynout ekonomické efekty. (4)

Aktivum může být:

- Použito k podnikání (obchod, výroba, služby)
- Přeměněno v jiné aktivum (vč. peněz)
- Použito k vypořádání závazku
- Rozděleno vlastníkům (v peněžní i nepeněžní podobě)

1.3.2 Vlastní kapitál

Vlastní kapitál představuje rozdílnou hodnotu mezi majetkem (aktivy) a cizím kapitálem (dluhy, závazky). Struktura vlastního kapitálu má ve své podstatě podle IFRS dvě základní položky:

- *Základní kapitál (Authorised/nominal capital)*
- *Tzv. zadržené či nerozdělené zisky (Retained earnings) (5)*

Vlastní kapitál (Equity):

- *je „závazek“ firmy vůči vlastníkům*
- *je zbytková část, rozdíl, mezi celkovými aktivy a dluhy (cizím kapitálem)*
- *vyjadřuje kapitál vložený, nebo vytvořený činností firmy a ponechaný ve firmě jako:*
  - *počáteční, základní kapitál při založení firmy*
  - *zisk běžného, právě uplynulého roku, který vznikl z důsledku přírůstku aktiv na levé straně bilanční rovnice*
  - *zisky uplynulých let, které byly vytvořeny v letech minulých a ponechány, akumulovány ve firmě (rezervní fond, akumulovaný zisk) (6)*

1.3.3 Přidaná hodnota

Přidaná hodnota (Value added) – přesný výraz je hodnota přidaná zpracováním (Value added by manufacturing). Hodnota, kterou každý výrobce přidá svojí činností k hodnotě nakupovaných meziproductů, tj. surovin, materiálů, paliv, polotovarů a služeb. Rozdíl mezi tržní cenou zboží a cenou meziproductů. Hrubá přidaná hodnota zahrnuje odpisy. (3)

Dále známe také ukazatel ekonomickou přidanou hodnotu (Economic value added – tj. EVA), která je rozdílem mezi čistým provozním ziskem a kapitálovými náklady. Výhodou tohoto ukazatele je, že bere v úvahu i náklady na vlastní kapitál.

1.3.4 Zisk (Hospodářský výsledek)

Hospodářský výsledek běžného období, který tvoří rozdíl mezi výnosy a náklady běžného období, se odráží v rozvaze a výsledovce. (5)

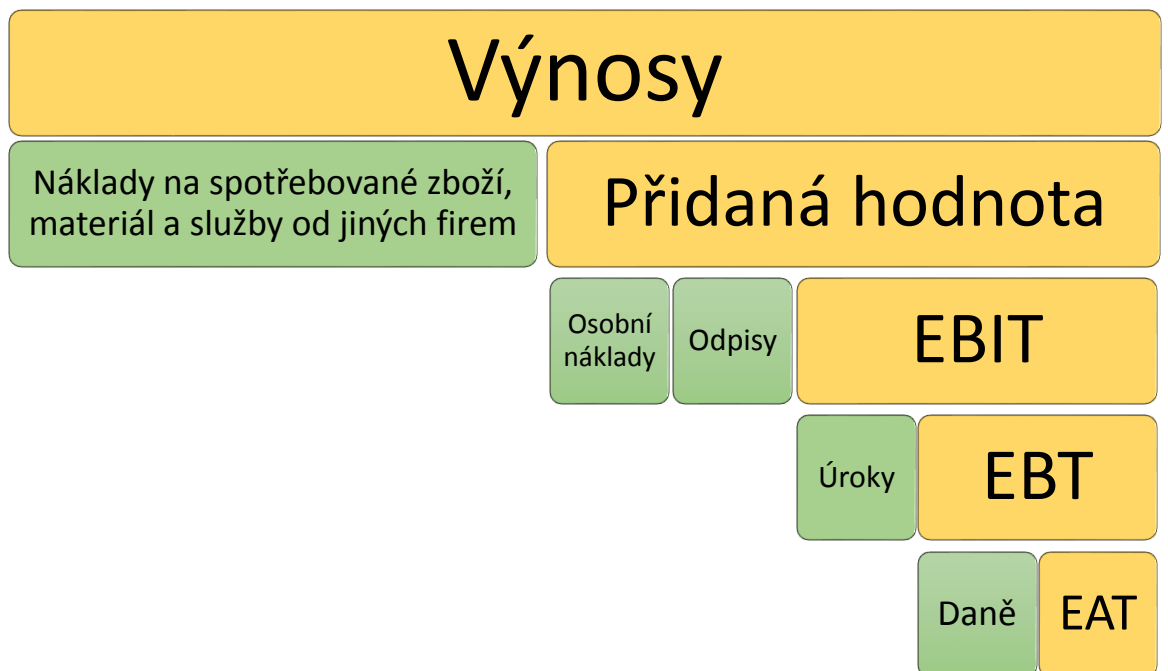
Pokud z přidané hodnoty odečteme osobní náklady a odpisy, získáme provozní výsledek hospodaření/zisk – EBIT (Earnings before interests and taxes). EBIT je výsledek hospodaření před zdaněním a úroky, který je ziskem pro celkový vložený kapitál – vlastní i cizí úročený (obligace a úvěry). Říká nám, jak výkonná je firma bez ohledu na původ kapitálu a vztahy na státní rozpočet.

Ve finanční analýze se využívá tam, kde je nutno zajistit mezifirmní srovnání. Vychází se z faktu, že i když budou mít firmy stejné daňové zatížení, mají rozdílnou bonitu z hlediska věřitelského, tudíž by mohla výše úroků ovlivnit náhled na tvorbu výsledku hospodaření v hlavní podnikatelské činnosti. (7)

Po odečtení finančního výsledku hospodaření, tedy především úroky od provozního hospodářského zisku získáme zisk před zdaněním, tzv. EBT (Earnings before taxes). *Využijeme jej tam, kde chceme zajistit srovnání výkonnosti firmy s rozdílným daňovým zatížením. (7)*

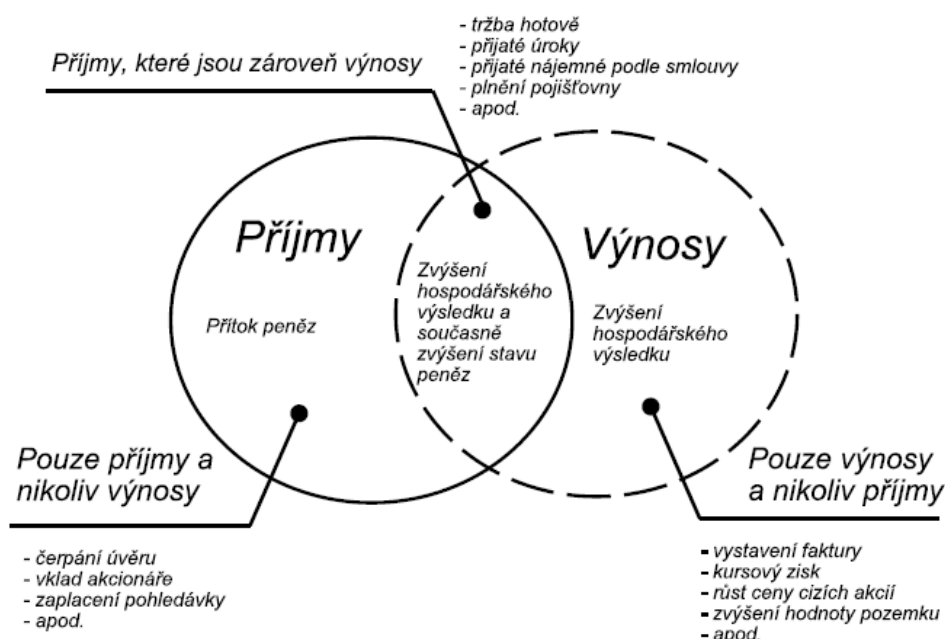
Následné odečtení daní nám dá čistý zisk – EAT (Earnings after taxes). *Jde o tu část zisku, kterou můžeme dělit na zisk k rozdělení (dividendy prioritních a kmenových akcionářů) a zisk nerozdělený (slouží k reprodukci v podniku). Ve výkazu zisku a ztráty jej nalezneme jako výsledek hospodaření za běžné účetní období. Kategorie čistého zisku se využívá ve všech ukazatelích, které hodnotí výkonnost firmy. (7)*

Obr. 1: Zisky (Zdroj: Vlastní)

1.3.5 Příjmy a výnosy

Obr. 2: Příjmy a výnosy (Zdroj: (1), str. 85)

Rozdíl mezi výnosem a příjmem (i mezi nákladem a výdajem) spočívá v rozdílném započítávání do hospodářského výsledku (zisku), viz Obr. 2.

Příjem je jakýkoliv přítok peněz, ať v hotovosti (zvedá stav v pokladně) nebo na běžný bankovní účet (zvedá stav na účtu). Výnos je jakékoliv zvýšení hospodářského výsledku bez ohledu na peněžní toky. Jinými slovy: **výnos je zvýšení kladného rozdílu mezi aktivy a cizími pasivy** firmy, tedy v podstatě zvýšení aktiv bez současného ekvivalentního zvýšení pasiv.

Některé příjmy jsou zároveň výnosy, ale ne každý příjem je výnos nebo naopak. Příklady výnosů, které jsou zároveň příjmy:

- Tržby za prodej majetku a zásob v hotovosti,
- Finanční výnosy (např. přijaté úroky připsané na bankovní účet),
- Mimořádné výnosy (např. plnění pojišťovny jako náhrada škody).

Druhy příjmů, které nejsou výnosem:

- Vyrovnaní pohledávky zaplacením,
- Emise obligací,
- Splacení upsaných akcií apod.

Výnosy, které nejsou příjmy:

- *Kursový zisk,*
- *Vystavení faktury na dodávku zákazníkovi (fakturace znamená výnos, zaplacení faktury příjem),*
- *Inventární přebytek zásob či jiných aktiv, apod. (1)*

Příjmy dělíme na:

- Příjmy z běžné provozní činnosti – příjmy z prodeje zboží a služeb, pronájmu, kontrakty
- Příjmy z finanční činnosti – přijaté dividendy, úroky vč. úroků z leasingu, příjmy z přijatých úvěrů, příjmy z emisí akcií
- Desinvestice – prodej pozemků, dlouhodobého hmotného a nehmotného majetku, finančních investic a (nepotřebných) zásob

1.3.6 Odpisy

Odpisy můžeme rozdělit na účetní, které jsou většinou rovnoměrné po dobu předpokládané použitelnosti, a daňové, které se odečítají ze základu daně z příjmů buď lineárně, nebo degressivně. Daňově i účetně se z majetku celkově odepisuje stejná částka, ale někdy za různou dobu a různou metodou.

Další dělení je dle IFRS, které rozlišuje tři typy odpisů podle druhu aktiva, k němuž se vztahují:

- *Depreciation – pro hmotná dlouhodobá aktiva (vyjma pozemků, které se neodepisují)*
- *Amortisation – pro nehmotná dlouhodobá aktiva*
- *Depletion – pro přírodní zdroje (5)*

Odpisy (Capital consumption allowance) – účetní kategorie sloužící k vyjádření procesu postupného snižování hodnoty fixního kapitálu. Prostřednictvím odpisů, jejichž poměrná výše vystihuje míru opotřebení, se vytváří fond obnovy fixního kapitálu, který by měl stačit k jeho prosté reprodukci. Podnik tak během předpokládané životnosti kapitálového statku naakumuluje finanční zdroje potřebné k jeho obnově. Odpis vystupuje jako náklad, který se pro výpočet daně ze zisku podniku odečítá od příjmů spolu s ostatními náklady. (3)

Dobu a způsob odepisování si stanovuje firma dle svého interního odpisového plánu. Doba odepisování by měla odpovídat době očekávané použitelnosti majetku s ohledem na technické i morální opotřebení.

Odepisovat majetek můžeme několika způsoby:

- Časovými odpisy (lineárně po dobu odepisování) – tento způsob je nejčastější
- Výkonovými odpisy na základě závislosti na počtu výrobků, provozních hodin, ujeté vzdálenosti apod.
- Odepisováním ložisek surovin v závislosti na množství vytěžených surovin ve vztahu k zásobám ložisek – tento způsob se již moc nepoužívá

1.3.7 HDP

HDP – hrubý domácí produkt (Gross domestic product – GDP) je základní makroekonomický ukazatel, který udává celkový ekonomický výkon země. Představuje celkovou hodnotu finálních statků vyrobených v ekonomice země za určité období (zpravidla jeden rok) a procházejících trhem vyjádřená v peněžních jednotkách. Měří se 2 metodami – výrobní metodou jako suma produktů (výrobků a služeb) a důchodovou metodou jako suma důchodů (mezd, platů, zisků, úroků aj.) Teoreticky se suma produktů za určité období rovná sumě důchodů za toto období. S ohledem na obtížnost přesného vyčíslení je výše hrubého domácího produktu vždy v mezinárodních statistikách označena jako odhad hrubého domácího produktu (Estimate of GDP).

HDP jako suma výrobků a služeb se vypočítává buď jako součet hodnot finálních produktů nebo jako suma přidaných hodnot vyrobených všemi výrobci v zemi. Z HDP se odvozují makroekonomické ukazatele: čistý domácí produkt, hrubý národní produkt, čistý národní produkt, národní důchod, osobní důchod a disponibilní důchod. HDP se sleduje ve fázi tvorby a ve fázi užití. Podle Mezinárodní nomenklatury odvětví (International Standard Industrial Classification) se na tvorbě HDP podílejí tato odvětví, která tak tvoří agregátní nabídku:

- 1) Primární sektor
  - a) Zemědělství, lesnictví a rybolov
  - b) Těžební průmysl a lomy

- 2) Sekundární sektor
  - a) Zpracovatelský průmysl, výroba spotřebního zboží
  - b) Výroba elektřiny, plynu, páry, tepla a chladu
  - c) Dodávky vody, kanalizace a hospodaření s odpady
  - d) Stavebnictví

- 3) Terciální sektor
  - a) Velkoobchod, maloobchod, opravy automobilů a motocyklů
  - b) Doprava a skladové hospodářství
  - c) Ubytovací a stravovací služby
  - d) Informační služby a komunikace
  - e) Finanční a pojišťovací činnosti
  - f) Operace s nemovitostmi
  - g) Odborné, vědecké a technické činnosti
  - h) Administrativní a pomocné služby
  - i) Státní správa a obrana
  - j) Vzdělávání
  - k) Zdravotní a sociální služby
  - l) Umění, zábava a rekreace
  - m) Ostatní služby (například opravy počítačů a předmětů pro domácnost)
  - n) Nájemní obsluha v soukromých domácnostech
  - o) Exteritoriální organizace a orgány (3)

1.3.8 Bilance/Rozvaha

Bilance (Bilance sheet) neboli rozvaha – *účetní výkaz aktiv a pasiv. Poskytuje informaci o majetku firmy a zdrojích jejího financování k určitému datu. Aktiva se do bilance vykazované ve formě účtu zaznamenávají na levou stranu a pasiva na pravou.* (3)

IAS 1 Sestavení a zveřejňování účetní závěrky *nepředepisuje přesnou formu rozvahy, pořadí jednotlivých položek či její formát. Nicméně je uvedeno, že v rozvaze musí být určité minimum položek aktiv a pasiv. Je stanoveno, že podnik zveřejní další položky, nadpisy a mezisoučty takovým způsobem, který pomůže uživatelům zhodnotit jeho finanční pozici.* (5)

Tabulka 1: Bilance (Zdroj: Vlastní)

Aktiva	Pasiva
<i>Pohledávky za upsané vlastní jmění</i>	<i>Vlastní jmění</i> <ul style="list-style-type: none"> - Základní jmění - Kapitálové fondy - Fondy ze zisku - Nerozdělené výsledky minulých let - Hospodářský výsledek běžného účetního období
<i>Stálá aktiva</i> <ul style="list-style-type: none"> - Nehmotný investiční majetek - Hmotný investiční majetek - Finanční investice 	<i>Cizí zdroje - dlouhodobé</i> <ul style="list-style-type: none"> - Rezervy - Dlouhodobé závazky - Bankovní úvěry a výpomoci
<i>Oběžná aktiva</i> <ul style="list-style-type: none"> - Zásoby - Dlouhodobé pohledávky - Krátkodobé pohledávky - Finanční majetek 	<i>Cizí zdroje - krátkodobé</i> <ul style="list-style-type: none"> - Krátkodobé závazky <ul style="list-style-type: none"> o Vůči státu o Vůči zaměstnancům o Vůči dodavatelům
<i>Ostatní aktiva = přechodné účty aktiv</i>	<i>Ostatní pasiva = přechodné účty pasiv</i> <ul style="list-style-type: none"> - Časové rozlišení Dohadné účty pasivní

Je zvykem, že se levá strana, tj. strana aktiv, také nazývá „Má dáti“, jinak také jako „debetní“ nebo „na vrub“ a pravá strana, strana pasiv, se označuje „Dal“, jinak také jako „kreditní“ nebo „ve prospěch“.

Platí bilanční rovnice:

$$[1]: \text{aktiva} = \text{pasiva}$$

*Pro rozvahu je charakteristické, že aktiva a závazky rozlišuje na **krátkodobé a dlouhodobé**. To má význam např. pro hodnocení likvidity² podniku, při níž se hodnotí relace mezi krátkodobým majetkem (aktivy) a krátkodobými závazky, dluhy. (5)*

² Schopnost podniku měnit nepeněžní formy majetku v peněžní.

1.3.9 Výsledovka/Výkaz zisků a ztrát

Výsledovka neboli výkaz zisků a ztrát podává obraz o veličinách toku, tzn., zda jde o obrát na jednotlivých účtech výnosů a nákladů za určité období (měsíc, čtvrtletí, rok).

*Obdobně jako u rozvahy **IAS 1 Sestavování a zveřejňování účetní závěrky** nepředepisuje přesnou formu výsledovky, pořadí jednotlivých položek či její formát.*

Nicméně opět musí být určité minimální položky vykázány. Další položky, nadpisy a mezisoučty uvádí podnik tak, aby uživatelé mohli co nejlépe zhodnotit jeho finanční výkonnost. (5)

*Například obchodní firmy preferují **účelové členění** nákladů (označované jako součást objektivní klasifikace), zatímco výrobní podniky **druhové členění** nákladů (označované jako součást subjektivní klasifikace). (5)*

Tabulka 2: Ilustrativní struktura výsledovky podle typu nákladové analýzy (Zdroj: (5), str. 34)

Druhové členění	Účelové členění
+ výnosy	+ výnosy
+ ostatní provozní výnosy	- náklady na prodeje
+/- změna stavu zásob	= hrubý zisk
- spotřeba surovin a materiálu	+ ostatní výnosy
- náklady na zaměstnanecké požitky	- odbytové náklady
- odpisy	- administrativní náklady
- ostatní náklady	- ostatní náklady
= zisk	= zisk
- daň ze zisku	- daň ze zisku
= zisk za období	= zisk za období

Její členění je logicky uspořádané podle typu zhodnocovacího procesu s důrazem na vzájemnou souvislost mezi výnosy a náklady. K určitému výnosu patří určitý náklad nezbytný na jeho dosažení a rozdíl mezi výnosy a náklady je příspěvkem daného procesu k tvorbě hospodářského výsledku firmy. (1)

1.3.10 Účetní uzávěrka

Účetní uzávěrkou rozumíme souhrnnou dokumentaci, která má poskytnout důležité informace uživatelům této závěrky. Rozlišujeme ji na řádnou a mimořádnou. Účetní závěrka je (společně se zprávou auditora) součástí výroční zprávy, která obsahuje informace o výkonnosti, činnosti a hospodaření společnosti.

K základním principům sestavení účetní závěrky patří:

- *Předpoklad trvání podniku,*
- *Akruální báze (vyjma výkazu o peněžních tocích),*
- *Konzistence prezentace (s výjimkou změn v povaze provozní činnosti, která vyvolává jako vhodnější jiný způsob prezentace – dosažení vnějšího a poctivějšího obrazu – a/nebo některý standard nebo interpretace vyžadují změny v prezentaci údajů),*
- *Významnost a agregace,*
- *Kompenzace (zákaz kompenzace aktiv a závazků, nákladů a výnosů),*
- *Srovnávací informace (u všech vykázaných položek, resp. popisných informací za předcházející období). (5)*

Roční účetní závěrku by měla dělat každá firma. Roční účetní uzávěrka má za cíl zajistit správnost a úplnost účetnictví, stanovení základu daně a daně z příjmů, uzavření účetních knih a zjištění a zaúčtování výsledku hospodaření.

Účetní uzávěrka obsahuje:

- Rozvahu (výkaz o bilanci aktiv a pasiv)
- Výsledovku (výkaz o úplném výsledku hospodaření)
- Přílohu (komentáře)
- Cash flow (výkaz o nepeněžních tocích)
- Výkaz změn vlastního kapitálu

U účetní uzávěrky by měl být proveden nezávisle provedený audit pro ověření úplnosti, správnosti a dodržení účetních zásad v souladu s účetními standardy a legislativou při těchto podmínkách³:

---

³ Akciové společnosti jej musí provést při splnění 1 ze 3 kritérií, ostatní společnosti pokud splňují 2 ze 3 kritérií.

- Bilanční suma nad 40 mil. Kč
- Obrat nad 80 mil. Kč
- Průměrný stav zaměstnanců nad 50 osob

Auditorův výrok by měl potvrdit, zda účetní výkazy podávají věrný a poctivý obraz majetku, výsledku hospodaření, finanční pozice apod.

1.4 Definice ukazatelů rentability

Uvedené ukazatele jsou velmi důležité při mezinárodním srovnávání výkonnosti firem, jsou základními poměrovými ukazateli při finanční analýze. Finanční analýzu rozdělujeme na externí (zveřejněné informace) a interní (údaje z informačního systému firmy). V této práci se budu zabývat externí finanční analýzou.

Ukazatele rentability poměří zisk se zdroji.

Ukazatele rentability jsou ukazatele, kde se v čitateli vyskytuje nějaká položka odpovídající výsledku hospodaření (obvykle se tedy jedná o tokovou veličinu) a ve jmenovateli nějaký druh kapitálu (což je stavová veličina), respektive tržby (což je veličina toková). Co lze ještě říci obecně, je fakt, že ukazatele rentability slouží k hodnocení celkové efektivnosti dané činnosti. Jedná se o ukazatele, které jednoznačně budou nejvíce zajímat akcionáře a potenciální investory, avšak i pro ostatní skupiny mají svůj nesporný význam. Ukazatelé rentability by v časové řadě měly mít obecně rostoucí tendenci. (7)

Cílem je vyhodnotit úspěšnost dosahování cílů organizace při zohlednění vložených prostředků.

1.4.1 ROA – rentabilita celkových aktiv

$$[2]: ROA = \frac{\text{provozní zisk}}{\text{celková aktiva (pasiva)}} = \frac{EBIT}{A}$$

Rentabilita celkových aktiv nám ukazuje, jak firma efektivně vytváří zisk bez ohledu na zdroje tohoto zisku, vyjadřuje tedy celkovou efektivnost firmy, její výdělečnou schopnost, nebo také produkční sílu. (7)

Odráží celkovou výnosnost kapitálu bez ohledu na to, z jakých zdrojů byly podnikatelské činnosti financovány. Ukazatel hodnotí výnosnost celkového vloženého kapitálu a je použitelný pro měření souhrnné efektivnosti. /.../ Vstupují zde přirozeně také všechny oblasti podnikatelské činnosti tak, jak jsme si je vymezili v rámci výkazu cash flow, tj. běžná činnost, finanční činnost a činnost investiční. (7)

Podle toho, jaký zisk bude vstupovat do vzorce, budeme interpretovat i jeho výsledek. Bude-li do vzorce vstupovat zisk před zdaněním zvýšený o úroky (EBIT – odpovídá provoznímu výsledku hospodaření), pak má takto konstruovaný ukazatel své opodstatnění v případě, že nám jde o komparaci podniků s rozdílným daňovým prostředím a rovněž rozdílným úrokovým zatížením, přičemž rozdílné úrokové zatížení je velmi běžné, neboť každá firma vykazuje jinou věřitelskou bonitu, na základě níž je stanovována velikost úrokové sazby z úvěru. Navíc je možné konstatovat, že při využití provozního výsledku hospodaření v rentabilitě celkového vloženého kapitálu získáme položku, která je porovnatelná s odvětvovými hodnotami ROA⁴. Bude-li do vzorce vstupovat čistý zisk (EAT), ale před vyplacením dividend, pak jde o klasickou interpretaci rentability a jedná se o ukazatel, který je nezávislý na charakteru zdrojů financování; čistý zisk zvýšený o zdaněné úroky, kde od ukazatele požadujeme, aby poměřoval vložené prostředky nejen se ziskem (jako efektem z podnikatelské činnosti), ale také se zhodnocením cizího kapitálu (úkolem firmy je nejen vydělat na zisk, ale také na úroky placené z cizího kapitálu). (7)

Čím vyšší hodnota ROA je, tím efektivnější je celkové využití aktiv.

1.4.2 ROE – rentabilita vlastního kapitálu

$$[3]: ROE = \frac{\text{čistý zisk}}{\text{vlastní kapitál}} = \frac{EAT}{E}$$

Rentabilita vlastního kapitálu nám ukazuje, jak efektivně firma zhodnocuje prostředky, které do podnikání vložili akcionáři či vlastníci podniku. (7)

ROE měří, kolik čistého zisku připadá na jednu korunu investovaného kapitálu akcionářem. (8)

---

⁴ Je možno využít odvětvových finančních analýz na www.mpo.cz.

Růst tohoto ukazatele může znamenat např. zlepšení výsledku hospodaření, zmenšení podílu vlastního kapitálu ve firmě nebo také pokles úročení cizího kapitálu. (7)

Je-li hodnota ukazatele trvale nižší než výnosnost cenných papírů garantovaných státem, je podnik fakticky odsouzen k zániku, neboť investoři nebudou do takovéto investice vkládat své prostředky. Obecně tedy platí, že by tento ukazatel měl být vyšší než je úroková míra bezrizikových cenných papírů a rozdíl rentability vlastního kapitálu a úrokové míry bezrizikových cenných papírů⁵ se potom nazývá riziková prémie. (7)

---

⁵ Za bezrizikové cenné papíry je možno považovat především státní obligace a státní cenné papíry.

2 Výběr reprezentativního vzorku podniků

V práci jsem se zaměřila na firmy, které do českého hospodářství přispívají nejvíce. Je několik možností, jak firmy dělit, např.:

- a) Dle obrátu
- b) Dle zisku
- c) Dle počtu zaměstnanců
- d) Dle velikosti vlastního kapitálu
- e) Dle přidané hodnoty

Pro tuto práci by bylo nejideálnější dělení firem dle velikosti jejich přidané hodnoty. Bohužel takovýto žebříček se mi nepodařilo najít, takže jsem jednotlivé firmy zpočátku vybírala dle žebříčku 100 nejvýznamnějších firem v České republice za rok 2012⁶. Tento seznam pro mne byl jakýmsi odrazovým můstkem ohledně firem, které by v mé práci neměly chybět. Žebříček firem byl sestaven sdružením CZECH TOP 100, které vzniklo v roce 1994 za účelem sestavování pravidelných seznamů nejvýznamnějších společností v České republice. Sestavují i několik dalších žebříčků dle různých faktorů – např. 100 obdivovaných firem ČR.

Bohužel po shromáždění dat o těchto nejziskovějších firmách v České republice jsem došla k zjištění, že součet přidaných hodnot těchto firem mi celkově tvoří stěží 4% českého hrubého domácího produktu. V tu chvíli bylo jasné, že bude třeba shromáždit více dat, aby bylo možné tento soubor považovat za dostatečně reprezentativní vzorek českého národního hospodářství.

Obrátila jsem se se žádostí o pomoc na Český statistický úřad, který shromažďuje veškerá data. Většina jich je ale bohužel nepřístupná veřejnosti. Při osobním setkání na úřadě jsem vysvětlila, že žádám o data za účelem vypracování bakalářské práce. Byl mi poskytnut seznam 500 firem z nejvyšší kategorie obrátu České republiky⁷. Jediný parametr, podle kterého jsem tuto kategorii mohla filtrovat, byl počet zaměstnanců. Můj sestavený seznam firem je tedy tvořen z podniků, které dosahují nejvyššího ročního obrátu v České republice a mají největší počet zaměstnanců k roku 2015.

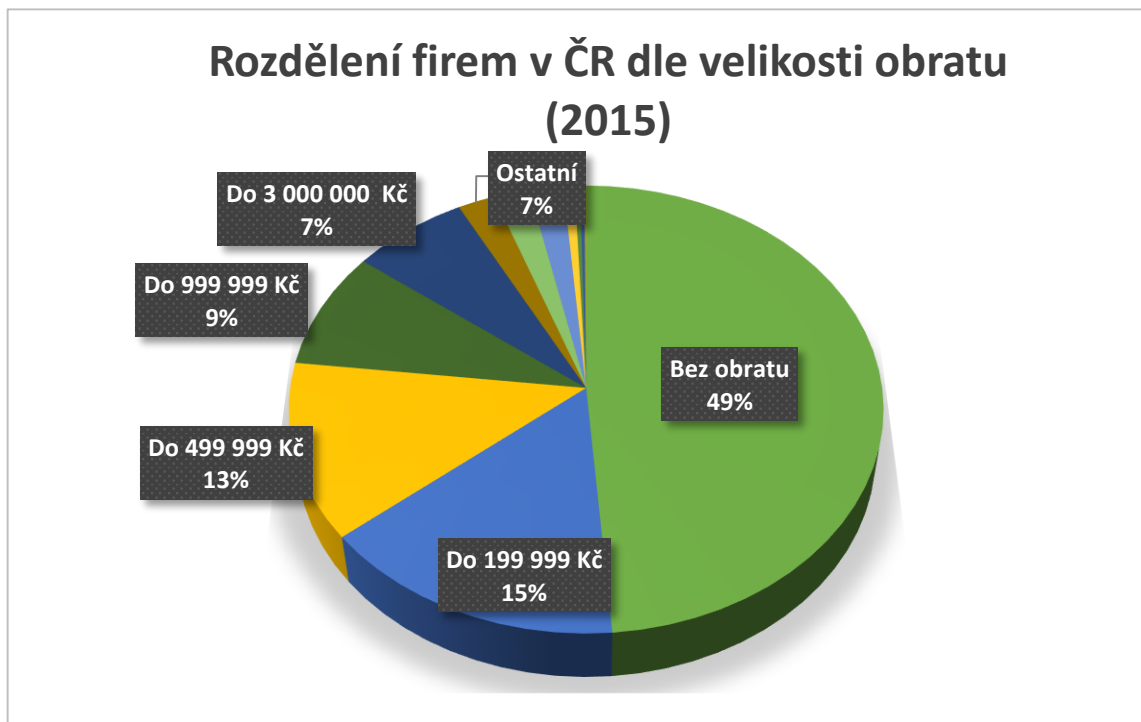
Následně jsem ze seznamu vyřadila firmy z finančního sektoru, tj. banky a pojišťovny, dále české státní instituce, jakými jsou například jednotlivé kraje, města či ministerstva.

---

⁶ www.czechtop100.cz

⁷ Nejvyšší kategorie (obrat nad 1,5 mld.) je k roku 2015 tvořena 1 115 firmami.

Graf 1: Rozdělení firem v ČR dle velikosti obrátu k roku 2015 (Zdroj: Vlastní)

Kategorie firem s největším obrátem celkově tvoří pouhých 0,05 % celkového počtu firem v České republice k roku 2015. Dá se očekávat, že firem s největším obrátem bude zanedbatelné množství vůči celkovému počtu, nicméně je možné, že k tomu přispěla také změna občanského zákoníku, která vešla v platnost na začátku ve výši 1 Kč, což byl samozřejmě impulz k založení společnosti s ručením omezeným pro hodně podnikatelů.

3 Postup sběru dat a systém jejich uspořádání

Pro vytvoření tabulky firem do souboru Microsoft Excel bylo zapotřebí shromáždit veškeré jejich účetní závěrky za posledních 5 let. V tom mi napomohla internetový portál www.justice.cz, která spadá pod odbor informatiky Ministerstva spravedlnosti České republiky. *Účelem provozování aplikace je poskytnout rychlé a obecně dostupné základní informace o jednotlivých subjektech zapsaných ve veřejných rejstřících.* (9)

Na těchto stránkách se dají vyhledávat firmy jak dle názvu, tak dle identifikačního čísla. Aby nedocházelo k mylnému vyhledání firmy s podobným názvem, kontrolovala jsem identitu jednotlivých firem na stránkách www.detail.cz. Tyto stránky vznikly jako projekt spojující velké množství informací o firmách, živnostnících a podnikatelích z mnoha různorodých zdrojů do jednoho. Mezi zdroje těchto stránek patří Justice, ARES a dalších 30 veřejných rejstříků. (10)

Po ověření firmy jsem z www.detail.cz převzala hlavní obor podnikání dané firmy, který mi následně pomohl se zařazením do obecnějšího odvětví. Poté jsem si ve formátu *.PDF stáhla veškeré účetní závěrky dané firmy pro období 2008-2012, popř. výroční zprávy, pokud samostatné účetní závěrky nebyly k dispozici.

Před zadáním hodnot do mnou vytvořené tabulky bylo potřeba ověřit, zda data dostupná ve stažených závěrkách nejsou konsolidovaná a pokud jsou, tak v jakém rozsahu. U každé firmy, která uváděla konsolidovanou účetní závěrku, jsem kontrolovala, zda je součástí konsolidačního celku i nějaká zahraniční firma. Pokud byl zahraniční příspěvek zanedbatelný (maximálně v jednotkách procent), konsolidované údaje jsem zařadila, pokud se ovšem jednalo například o nadnárodní společnosti, kde byla česká větev firmy pouze jednou z mnoha, dohledávala jsem nekonsolidovanou závěrku. U některých firem se mi nekonsolidovanou závěrku dohledat nepodařilo, tudíž jsem použila konsolidované hodnoty, poměrně upravené poměru české části v konsolidačním celku. Toto vše z toho důvodu, aby se mi nezapletly do výsledných hodnot, ze kterých budu dělat závěr o českém národním hospodářství, i hodnoty jiných států.

Pokud u firmy již nebylo potřeba dohledávat další skutečnosti, přepsala jsem její hodnoty do tabulky. Veškeré hodnoty uvedené v souboru Excel jsou v řádech milionů (viz Přílohy).

Firmy jsem následně rozdělila do těchto odvětví národního hospodářství:

- Dřevozpracující a nábytkářský průmysl
- Elektrotechnický průmysl
- Energetika
- Hutnický průmysl
- Chemický průmysl
- Ostatní zpracovatelský průmysl
- Papírenský a polygrafický průmysl
- Potravinářský průmysl
- Sklářský a porcelánový průmysl
- Služby
- Stavebnictví
- Strojírenský průmysl
- Textilní a oděvní průmysl
- Těžební průmysl
- Zemědělství
- Elektronické komunikace a IT
- Doprava
- Vodárny a odpadové hospodářství

Následně jsem provedla součty jak jednotlivých odvětví, tak i všech odvětví dohromady a vložila jsem vzorec pro dopočítání ukazatelů ROA a ROE (uvedené hodnoty v souboru Excel jsou v procentech) pro jednotlivé firmy, odvětví i celkovou hodnotu pro celý soubor firem. Tyto výsledky nyní popíši v následující kapitole.

4 Grafický výstup

4.1 Porovnání výsledků s údaji ČSÚ

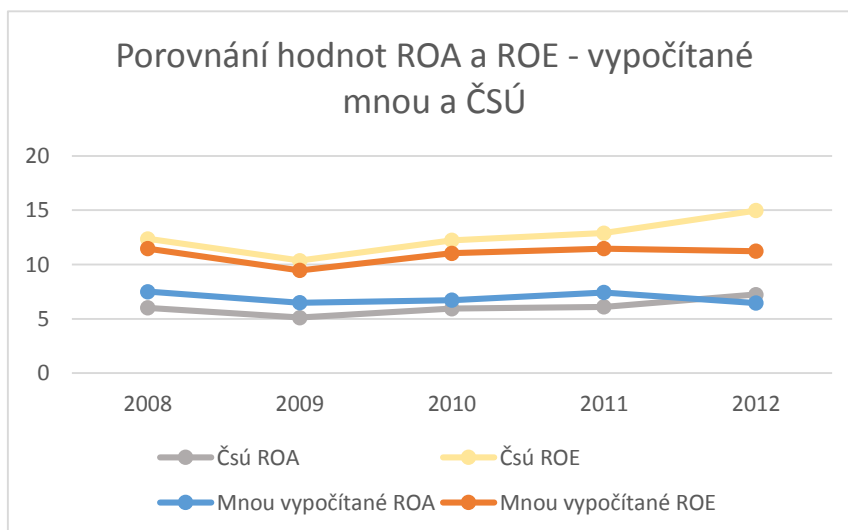
Tabulka 3: Porovnání hodnot ROA v letech 2008-2012 (Zdroj: Vlastní)

[%]	ROA	
	Mnou vypočítané	ČSÚ
2008	7,50	6,01
2009	6,49	5,12
2010	6,72	5,94
2011	7,43	6,1
2012	6,46	7,23

Tabulka 4: Porovnání hodnot ROE v letech 2008 – 2012 (Zdroj: Vlastní)

[%]	ROE	
	Mnou vypočítané	ČSÚ
2008	11,46	12,37
2009	9,46	10,36
2010	11,04	12,24
2011	11,47	12,9
2012	11,23	14,97

Graf 2: Porovnání hodnot ROA a ROE (vypočítané mnou oproti údajům uvedených ČSÚ) (Zdroj: Vlastní)

Z Grafu 2 vidíme určitou podobnost trendu ukazatele ROE vypočítaného mnou a uvedeného Českým statistickým úřadem s rozdílem v hodnotách okolo 1 % až na poslední sledovaný rok 2012, ve kterém se rozdíl prohlubuje na téměř 4 %. Hodnoty ROE, které mi vyšly, více kopírují očekávaný průběh hospodářské krize, která u nás vznikla v důsledku hypoteční krize ve Spojených státech roku 2008, ale v České republice se projevila s menším zpožděním. Před tímto obdobím (2004-2007) v České republice docházelo k nejsilnějšímu ekonomickému růstu v novodobé historii ČR. (11)

V roce 2008 došlo k výraznému snížení hodnoty ROE, které pokračovalo až do roku 2009. Následně vývoj ROE zareagoval na oživení ekonomiky, díky vlivu německé ekonomiky, která je klíčovým trhem pro ČR. V roce 2011 se mé výsledky od hodnot ČSÚ odlišují. Domnívám se, že mé hodnoty mají klesající tendenci zejména proto, že umělé posilování ekonomiky nebylo dostatečné a důsledky krize se ještě projeví.

Průběh vývoje ROA v uvedeném období bych odůvodnila stejně jako u ROE. Mnou vypočítané hodnoty jsou přibližně o 1,5 % vyšší, ale jinak průběh uváděný ČSÚ kopírují. V roce 2012 se tento trend zcela naruší a hodnoty mají přesně opačnou tendenci vývoje.

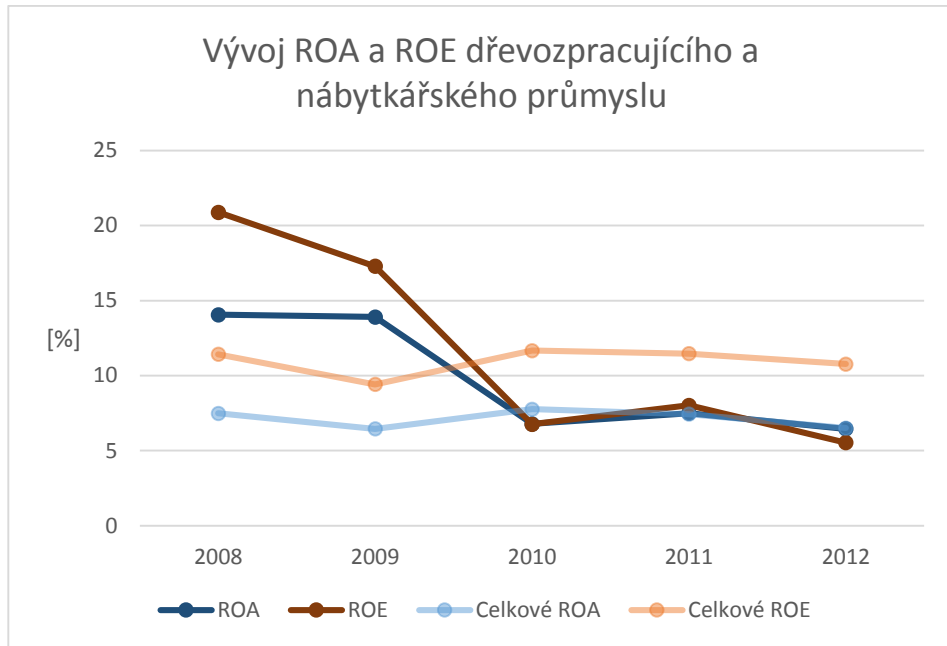
4.2 Výsledky jednotlivých odvětví

4.2.1 Dřevozpracující a nábytkářský průmysl

Tabulka 5: Výsledné hodnoty dřevozpracujícího a nábytkářského průmyslu (Zdroj: Vlastní)

[mil.]	2008	2009	2010	2011	2012
Aktiva	11 512,3	10 667,7	11 461,0	11 860,2	11 398,3
Vlastní kapitál	6 134,4	6 239,0	6 657,7	6 693,2	5 420,9
Přidaná hodnota	4,237,2	4 099,0	3 610,3	3 793,4	3 616,5
Provozní zisk	1 619,2	1 483,9	776,5	889,0	735,7
Čistý zisk	1 280,6	1 078,6	449,9	537,1	300,3
Obrat	22 316,4	21 408,7	23 280,5	24 909,1	24 295,4
Odpisy	501,6	585,9	609,3	606,1	636,5
ROA	14,06	13,91	6,78	7,50	6,45
ROE	20,88	17,29	6,76	8,02	5,54

Graf 3: Vývoj ROA a ROE dřevozpracujícího a nábytkářského průmyslu (Zdroj: Vlastní)

Po dokončení sběru dat jsem dřevozpracující a nábytkářský průmysl pro jejich malý objem spojila do jednoho celku, který je dostatečným porovnávacím vzorkem vůči ostatním rozsáhlejším průmyslům. Důvodem tohoto jevu je soustředění dřevařského průmyslu zejména do malých a středních podniků, které z důvodu mého nastavení parametrů, dle kterých jsme vybírala reprezentativní vzorek firem, do mého souboru nebyly zařazeny.

Dřevařský průmysl byl před hospodářskou krizí ve velmi pozitivním vývoji, což je patrné z vysokých hodnot ROA a ROE vysoko nad průměrnou hodnotou v letech 2008 i 2009. Obrovský dopad hospodářské krize vidíme na grafu mezi roky 2009 a 2010, kdy se hodnoty snížily u ROA o 7,13% a u ROE dokonce o 10,53 %. Tento jev mohl způsobit propad firem, které neměly dostatečné finanční prostředky na zvládnutí nepříznivých podmínek trhu. Do posledního sledovaného roku se dřevozpracující a nábytkářský průmysl nevzpamatoval a stále se drží pod průměrnými hodnotami celkového průmyslu.

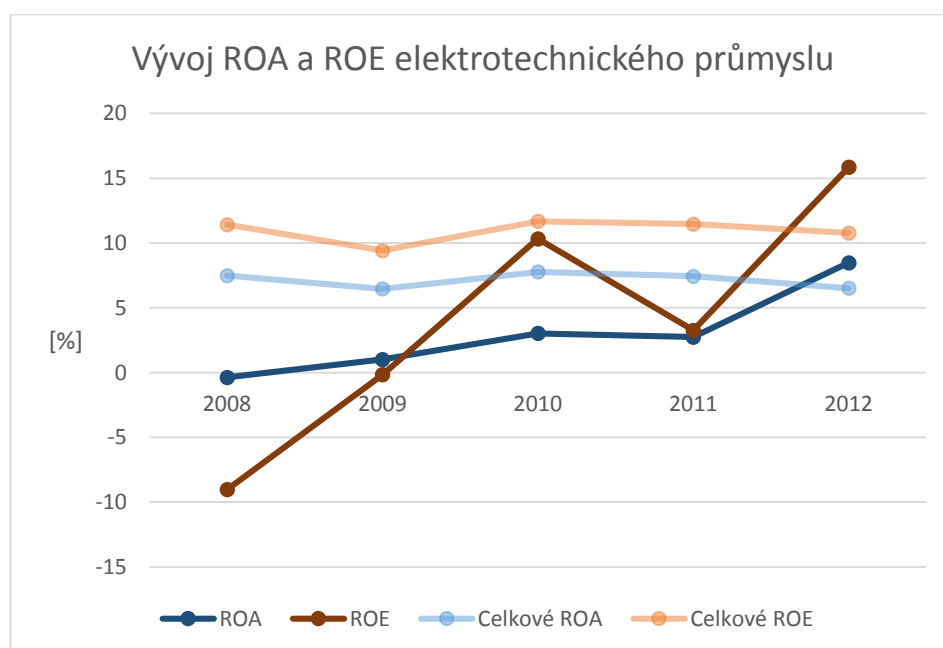

4.2.2 Elektrotechnický průmysl

Tabulka 6: Výsledné hodnoty elektrotechnického průmyslu (Zdroj: Vlastní)

[mil.]	2008	2009	2010	2011	2012
Aktiva	89 486,8	210 355,2	106 648,8	120 871,3	129 246,4
Vlastní kapitál	28 838,5	92 493,4	25 540,0	26 842,4	53 498,6
Přidaná hodnota	22 192,9	45 705,5	27 372,2	31 459,3	40 063,2
Provozní zisk	-328,9	2 133,5	3 215,6	3 317,1	10 962,2
Čistý zisk	-2 607,1	-145,9	2 639,3	876,1	8 478,3
Obrat	273 037,4	438 723,6	300 903,6	306 605,2	364 206,9
Odpisy	5 027,3	18 379,7	6 207,2	6 844,3	7 043,5
ROA	-0,37	1,01	3,02	2,74	8,48
ROE	-9,04	-0,16	10,33	3,26	15,85

Graf 4: Vývoj ROA a ROE elektrotechnického průmyslu (Zdroj: Vlastní)

Elektrotechnický průmysl je jedním z klíčových sektorů české ekonomiky. Největší podíl na tržbách elektrotechnického průmyslu v roce 2013 měla výroba počítačů a periferních zařízení (55,1 %), následována výrobou komunikačních zařízení (12,4 %), výrobou magnetických a optických médií (13,6 %), výrobou elektrotechnických součástí a desek (11,1 %) a ostatními výrobami elektrotechnických zařízení. Díky silné konkurenci v tomto odvětví byly (a stále jsou) firmy nuceny k neustálé inovaci, zefektivnění výrobních procesů a snižování cen. Celkově se český elektrotechnický průmysl v roce 2013 podílel na 7 % světového trhu. (12)

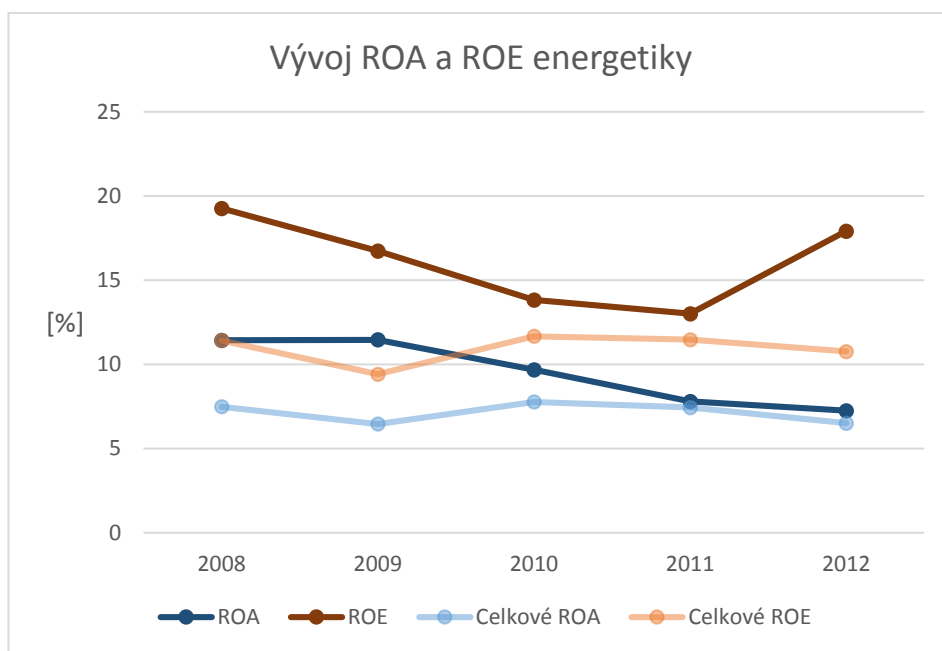
Tento průmysl je ale velmi citlivý vůči hospodářské krizi a přes vysoký růstový potenciál se hodnoty ROA a ROE drží pod průměrnými, což má několik důsledků - propad výroby, tržeb i zaměstnanosti. Tyto jevy jsou ovlivněny například úsporami spotřebitelů či poklesem produkce zařízení na výrobu solární elektřiny, které u nás v předchozích letech zažívaly obrovský vzestup díky státním dotacím podporujícím obnovitelné zdroje. Dalším faktorem byla například změna na trhu s počítači kvůli nárůstu prodeje tabletů a chytrých mobilních zařízení. Přesto vidíme rostoucí tendenci obou ukazatelů ve sledovaném období (viz Graf 4), což ukazuje, že je průmysl stále atraktivnější pro investory.

4.2.3 Energetika

Tabulka 7: Výsledné hodnoty energetiky (Zdroj: Vlastní)

[mil.]	2008	2009	2010	2011	2012
Aktiva	652 690,9	778 844,6	845 199,1	858 454,0	909 993,1
Vlastní kapitál	337 486,7	401 831,4	437 220,7	411 209,5	449 381,0
Přidaná hodnota	115 339,5	129 789,6	126 185,7	101 339,9	124 444,5
Provozní zisk	74 453,2	88 442,0	81 522,9	66 004,3	65 119,6
Čistý zisk	64 977,5	66 794,4	60 244,8	52 848,9	79 982,5
Obrat	365 029,0	367 459,2	426 957,4	472 641,3	629 487,7
Odpisy	26 992,4	27 101,5	29 508,1	19 611,7	44 525,2
ROA	11,41	11,36	9,65	7,69	7,16
ROE	19,25	16,62	13,78	12,85	17,80

Graf 5: Vývoj ROA a ROE energetiky (Zdroj: Vlastní)

Do energetiky jsem zařadila firmy, které se zabývají výrobou, rozvodem, skladováním a obchodem se všemi formami energie, dále těžbou a využitím energetických surovin. Této skupině dominují firmy skupiny ČEZ, kterými jsou ČEZ, a.s., ČEZ Distribuce, a.s., ČEZ Korporátní služby, s.r.o., ČEZ Distribuční služby, s.r.o., což souvisí s celkovým majoritním podílem výroby a rozvodu elektrické energie v odvětví energetiky. Dále zde najdeme firmy E.ON Česká republika, s.r.o., NET4GAS, s.r.o., Veolia Energie ČR, a.s. a další.

Pokud budeme sledovat vývoj ROE ve sledovaném období dle Grafu 5, vidíme, že z roku 2008 do roku 2011 poklesla celková hodnota 6,4 % a až v roce 2012 nastal zvrát o necelých 5 %, směrem k původní hodnotě před obdobím krize. Přesto se ROE celou dobu drželo s přehledem nad průměrnými hodnotami všech odvětví. Energetika je tedy jedním z odvětví českého národního hospodářství, které udržuje hodnotu výš vůči například hutnictví nebo dopravě.

Na Grafu 5 můžeme sledovat postupný propad ukazatele ROA. Roky 2008 a 2009 jsou ohledně hodnoty ROA téměř shodné, dále ale následuje pokles až do roku 2012 celkově o 4,2 %. Přesto stále vidíme udržení hodnot nad celkovými.

Ve sledovaném období bych vyzdvihla událost na přelomu roků 2008 a 2009, kdy došlo k rusko-ukrajinskému sporu, v jehož důsledku byla přerušena dodávka zemního plynu do Evropy, který zahrnoval téměř čtvrtinu tehdejší potřeby EU. *Dopad plynové krize ovšem pocítila celá Evropská unie – destabilizoval totiž vztahy s jejími sousedy a ukázal potřebu větší energetické nezávislosti na vnějších dodavatelích, ale také nedostatečnou schopnost přepravovat energii v rámci Unie. Změna tohoto stavu ovšem vyžaduje výrazné investice, což bylo vzhledem k ekonomické situaci a tím spojeným omezení investic problematické.* (13) Tato událost jistě měla vliv nejen na vývoj roku 2009, ale také v letech pozdějších, protože rusko-ukrajinské spory trvají do dnes, přesto že od té doby nedošlo k přímému přerušení dodávek do Evropy.

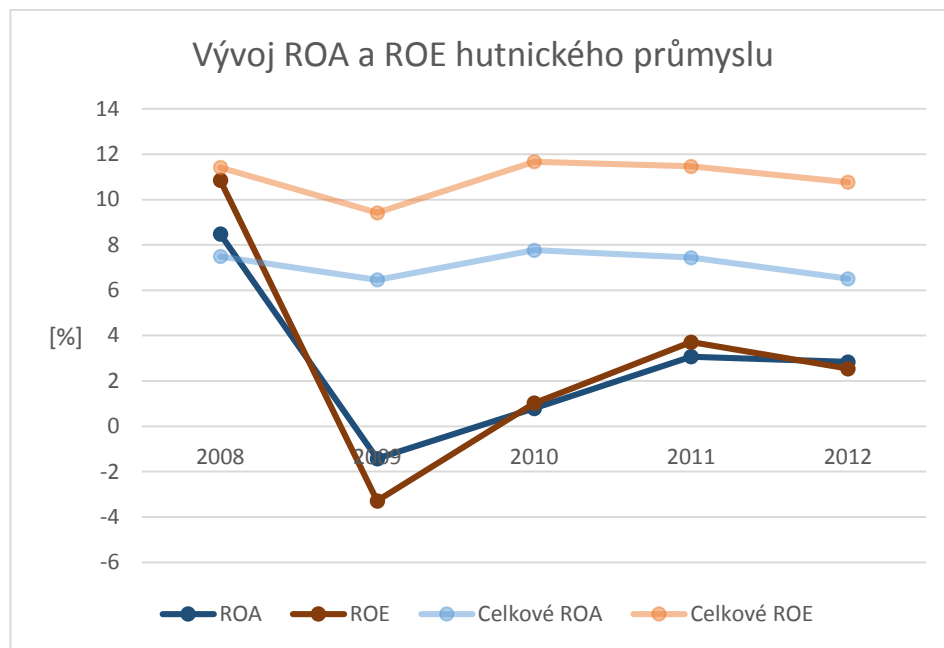
Porovnáváním energetiky s ostatními odvětvími se budu zabývat v Kapitole 4.3.

4.2.4 Hutnický průmysl

Tabulka 8: Výsledné hodnoty hutnického průmyslu (Zdroj: Vlastní)

[mil.]	2008	2009	2010	2011	2012
Aktiva	199 485,4	185 280,2	198 250,5	200 402,3	202 544,2
Vlastní kapitál	121 485,8	126 539,4	129 818,6	132 941,4	138 942,4
Přidaná hodnota	42 324,1	18 492,4	22 229,8	32 786,8	32 736,8
Provozní zisk	16 907,8	-2 657,6	1 568,5	6 148,8	5 759,8
Čistý zisk	13 180,9	-4 164,2	1 320,4	4 936,8	3 528,9
Obrat	272 058,6	157 593,0	195 426,2	215 659,0	208 559,2
Odpisy	5 349,5	7 404,2	6 576,3	6 257,0	5 946,3
ROA	8,48	-1,43	0,79	3,07	2,84
ROE	10,85	-3,29	1,02	3,71	2,54

Graf 6: Vývoj ROA a ROE hutnického průmyslu (Zdroj: Vlastní)

Hutnictví bylo stejně jako ostatní průmysly postiženo hospodářskou krizí. Hutnictví se dlouhodobě potýká s nedostatečnou vzdělaností lidských zdrojů, což se ani v období hospodářské krize nezměnilo a lidské zdroje jsou v tomto odvětví naprosto nedostatkové. Hutnické odvětví je dlouhodobě ovlivněno vysokou poptávkou automobilového průmyslu, strojírenství a stavebnictví.

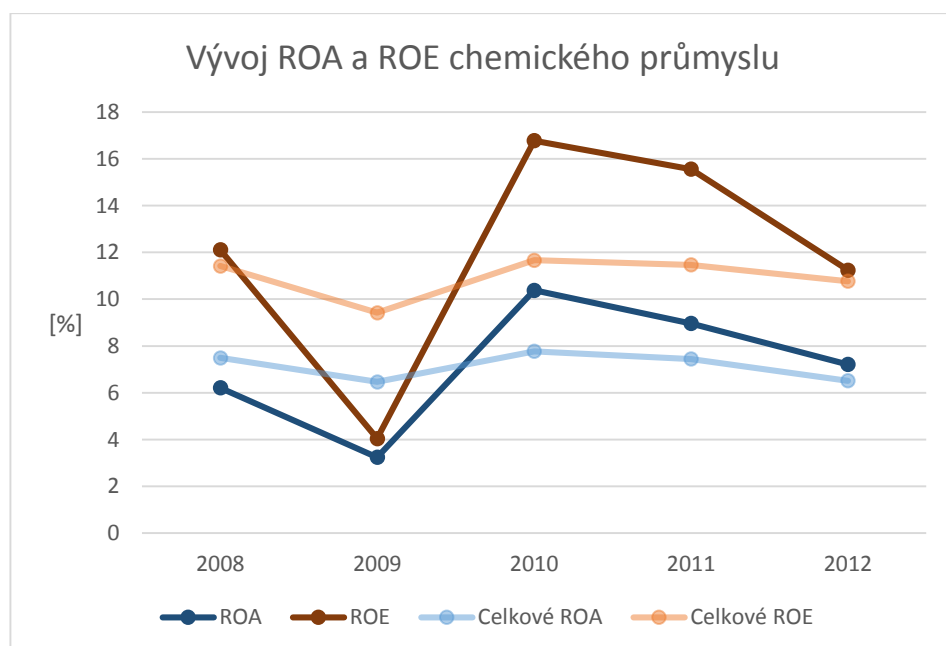
V první polovině roku 2009 nastal obrovský propad vůči roku 2008, výroba prudce klesla, ale ke konci roku 2009 se české hutnictví a ocelářství začala i vzhledem k vývoji v Německu zvyšovat – Německé železárny navýšily z července na srpen výrobu o 12 %, výroba oceli vzrostla téměř o 10 %. Přesto se hodnoty ke konci sledovaného období stále drží jen těsně nad 2 %.

4.2.5 Chemický průmysl

Tabulka 9: Výsledné hodnoty chemického průmyslu (Zdroj: Vlastní)

[mil.]	2008	2009	2010	2011	2012
Aktiva	201 249,1	226 484,9	241 737,0	246 812,3	237 366,5
Vlastní kapitál	114 423,7	125 088,5	136 304,2	126 307,4	128 545,0
Přidaná hodnota	37 042,1	36 863,2	49 922,0	51 367,7	38 030,1
Provozní zisk	12 493,2	7 336,0	25 094,7	22 120,6	17 119,3
Čistý zisk	13 853,4	5 049,7	22 865,2	19 656,6	14 451,1
Obrat	295 850,2	316 287,2	384 061,0	427 774,3	431 815,3
Odpisy	8 684,2	12 053,6	12 089,0	11 115,6	10 064,7
ROA	6,21	3,24	10,38	8,96	7,21
ROE	12,11	4,04	16,78	15,56	11,24

Graf 7: Vývoj ROA a ROE chemického průmyslu (Zdroj: Vlastní)

Chemický průmysl v České republice je v celosvětovém měřítku pozadu za vyspělými státy, ať už vně či uvnitř Evropské unie.

Dopad hospodářské krize je viditelný i v tomto průmyslu, ve kterém nastal hluboký propad ROA a zejména ROE v roce 2009. Následné hospodářské oživení na konci roku 2009 způsobilo prudký růst těchto ukazatelů v roce 2010. Celkově se výkonnost průmyslu dostala nad rok 2008.

Nejvíce se hospodářská krize dotkla zejména oboru rafinérského zpracování ropy a výroby chemických látek a přípravků. Obecně na chemický průmysl EU i ČR dopadají stále se zpříšňující regulace. Jeho konkurenční schopnost vůči globální konkurenci se tak logicky zhoršuje. (14)

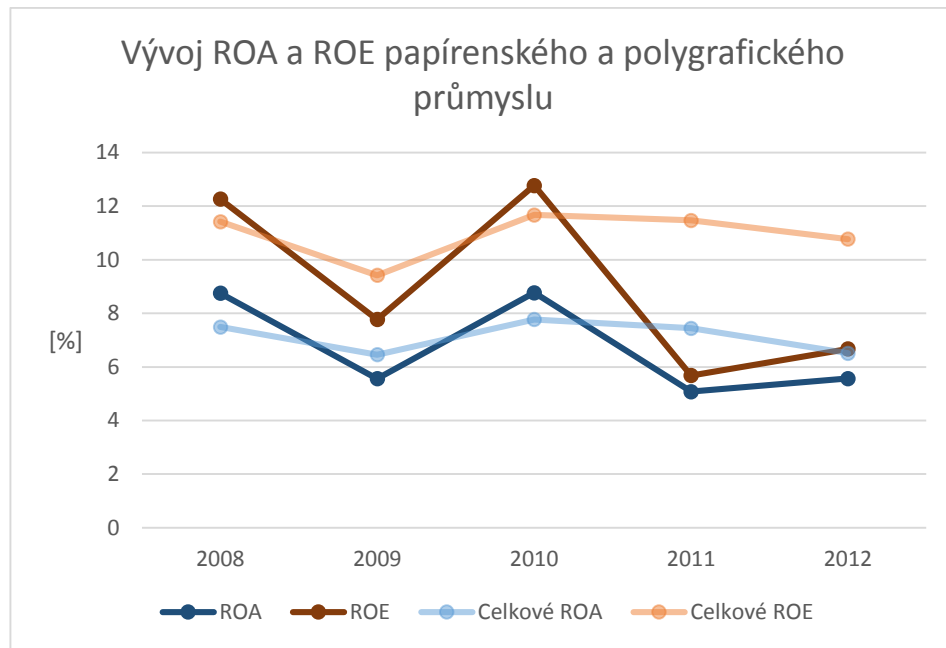
4.2.6 Papírenský a polygrafický průmysl

Tabulka 10: Výsledné hodnoty papírenského a polygrafického průmyslu (Zdroj: Vlastní)

[mil.]	2008	2009	2010	2011	2012
Aktiva	31 740,4	32 636,9	33 110,5	33 369,5	34 998,4
Vlastní kapitál	20 996,8	20 365,3	21 635,4	20 512,7	20 957,0
Přidaná hodnota	8 068,6	6 690,0	8 126,6	7 060,4	7 071,4
Provozní zisk	2 776,1	1 814,4	2 903,0	1 694,1	1 947,7
Čistý zisk	2 574,4	1 581,7	2 763,4	1 164,5	1 398,8
Obrat	37 351,3	34 733,1	40 902,6	42 262,5	44 421,5
Odpisy	2 115,4	1 927,6	1 934,6	1 856,9	1 785,3
ROA	8,75	5,56	8,77	5,08	5,57
ROE	12,26	7,77	12,77	5,68	6,67

Graf 8: Vývoj ROA a ROE papírenského a polygrafického průmyslu (Zdroj: Vlastní)

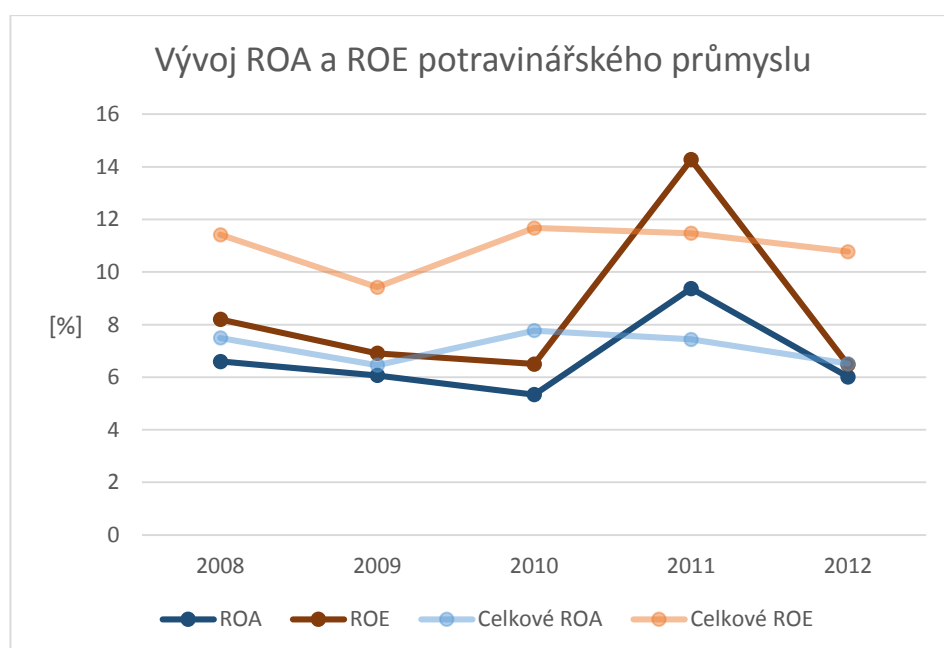
Papírnictví patří k tradičním průmyslovým odvětvím v ČR. Z grafu je patrná nestabilita tohoto odvětví ve sledovaném období. Přesto se dá říci, že hospodářská krize neměla na tento průmysl tak hluboký dopad jako na ostatní průmyslová odvětví. Například dodávky novinových a magazínových papírů se zvyšovaly i v krizových letech. Přesto je viditelný propad v roce 2009 okolo 4 % u obou ukazatelů. V roce 2010 následoval stejně veliký růst hodnot, v podstatě na hodnoty roku 2008, ihned po něm pak ale následoval ještě prudší pokles. Tento průmysl se začal vzpamatovávat až po sledovaném období.

4.2.7 Potravinářský průmysl

Tabulka 11: Výsledné hodnoty potravinářského průmyslu (Zdroj: Vlastní)

[mil.]	2008	2009	2010	2011	2012
Aktiva	190 398,1	196 659,1	190 099,4	216 443,5	241 544,0
Vlastní kapitál	88 699,8	90 222,5	81 925,1	91 784,2	101 046,6
Přidaná hodnota	47 903,6	53 007,5	48 317,7	65 691,0	61 921,7
Provozní zisk	12 561,7	11 936,6	10 143,3	20 289,0	14 523,1
Čistý zisk	7 269,0	6 231,7	5 323,0	13 097,6	6 543,9
Obrat	318 694,1	331 849,1	332 472,5	375 553,2	383 391,0
Odpisy	9 390,4	10 495,8	9 830,3	12 902,1	12 466,6
ROA	6,60	6,07	5,34	9,37	6,01
ROE	8,20	6,91	6,50	14,27	6,48

Graf 9: Vývoj ROA a ROE potravinářského průmyslu (Zdroj: Vlastní)

Vývoj ukazatelů ROA a ROE nekopíruje typický průběh celkových hodnot, ani neukazují typické důsledky hospodářské krize. Hledala jsem možné příčiny tohoto jevu. Našla jsem zmínky o těchto trendech ve výročních zprávách Potravinářské komory ČR.

Prezident Potravinářské komory ČR, Miroslav Toman, se ve výroční zprávě 2009 vyjádřil o vlivu hospodářské krize na potravinářský průmysl takto: *Světová finanční krize se v potravinářském průmyslu neprojevila ani tak snížením objemu produkce, jako spíše orientací spotřebitelů na levnější potraviny, což mělo samozřejmě na výrobce potravin dramatický dopad v oblasti tržeb.* (15)

Také ve zprávě zmiňuje problémy, se kterými se potravinářští výrobci museli potýkat: *Z průzkumu, který Potravinářská komora ČR provedla mezi svými členy, vyplynulo, že díky krizové situaci má více než 50 % potravinářských výrobců problémy v jednání s bankami a získáváním úvěrů a více než dvě třetiny výrobců se potýkají se zhoršenými obchodními podmínkami ze strany obchodních řetězců a zhoršením dodavatelsko-odběratelských vztahů.* (15)

O prudkém vzestupu roku 2011 se Potravinářská komora ČR vyjadřuje následovně: *Při vyhodnocení vývoje českého maloobchodního trhu je nutno konstatovat, že se definitivně nepotvrdily, tak jako vždy, pesimistické prognózy ze strany představitelů obchodu, došlo, bez ohledu na ekonomickou krizi, k další koncentraci obchodních řetězců, udržení jejich obratu a zachování výše jejich marží. Pokračovalo i zvyšování podílu zahraničních výrobků a privátních značek na trhu. Zdá se, že s odeznívající ekonomickou krizí, která se neblaze promítla do poklesu zájmu spotřebitele o kvalitní produkty, dochází k určitému oživení zájmu o kvalitní české potraviny nesoucí logo KLASA a nově i o regionální produkty sdružené pod logem Regionální potravina a je proto šance tento negativní vývoj změnit.* (15)

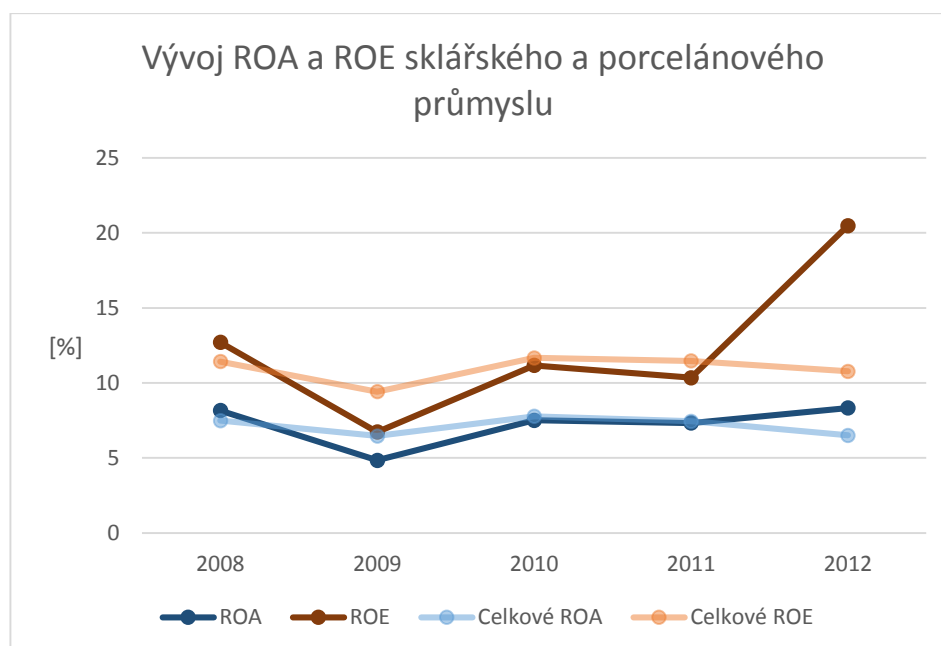
Myslím, že toto naprosto dokonale popisuje chování českého spotřebitele v několika posledních letech, kdy lidé nejdříve dávali přednost levným značkám a nekvalitním potravinám. Poté se to v roce 2011 viditelně změnilo a zájem o kvalitní potraviny začal převažovat.

4.2.8 Sklářský a porcelánový průmysl

Tabulka 12: Výsledné hodnoty sklářského a porcelánového průmyslu (Zdroj: Vlastní)

[mil.]	2008	2009	2010	2011	2012
Aktiva	36 158,9	34 125,8	34 846,6	34 528,2	35 464,5
Vlastní kapitál	26 028,9	24 805,3	23 604,1	23 085,5	21 673,3
Přidaná hodnota	9 482,3	7 557,2	8 464,9	8 732,8	9 444,0
Provozní zisk	2 952,1	1 650,7	2 618,5	2 532,6	2 953,0
Čistý zisk	3 304,7	1 670,1	2 637,4	2 388,0	4 439,2
Obrat	34 415,6	27 243,0	24 741,9	30 960,1	27 241,3
Odpisy	2 478,6	1 981,2	1 985,5	2 016,7	2 045,9
ROA	8,16	4,84	7,51	7,33	8,33
ROE	12,70	6,73	11,17	10,34	20,48

Graf 10: Vývoj ROA a ROE sklářského a porcelánového průmyslu (Zdroj: Vlastní)

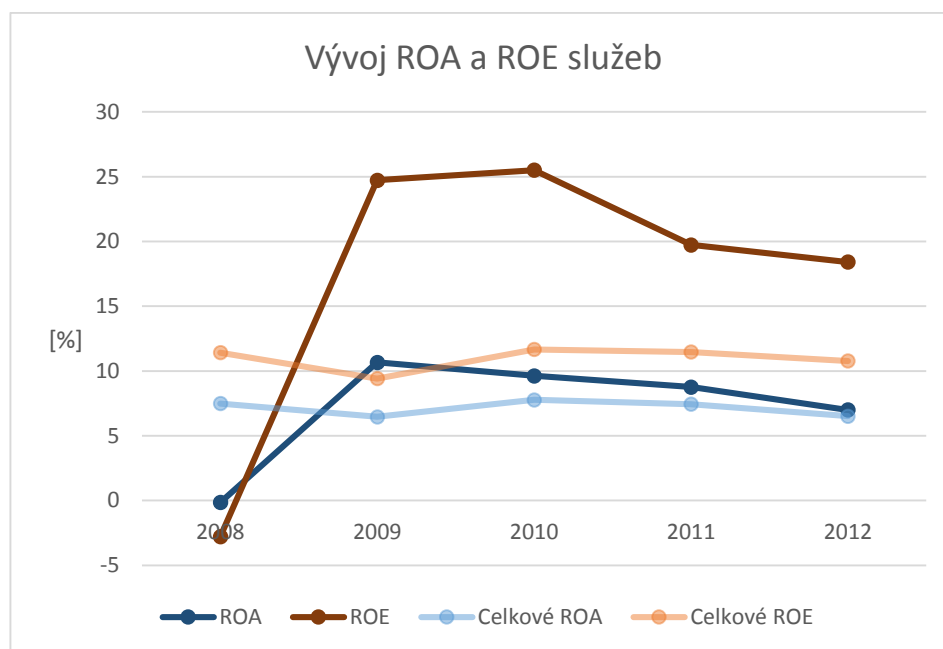
Sklářský a porcelánový průmysl má v České republice dlouhodobou tradici. Bohužel se ale i přesto nacházel v recesi už před rokem 2008, což ho činilo velmi ohroženým, a to nejen pro jeho proexportní orientaci, ale i kvůli jeho závislosti na různých navazujících průmyslových odvětvích, pro které dodává své výrobky. Rok 2009 nebyl pro sklářský a keramický průmysl příznivý, což se ale ještě zhoršilo v roce 2010. Všechny oboru průmyslu se vyrovnávají s dopady ekonomické krize a stále sílí konkurencí. V roce 2011 nastalo oživení na zahraničních trzích, což se projevilo i ve sklářství, které velmi citlivě reaguje na změny ekonomického a politického vývoje. Nicméně je stále nutnost těchto firem hledat cesty, jak se orientovat na produkci s vysokou přidanou hodnotou. (16)

4.2.9 Služby

Tabulka 13: Výsledné hodnoty služeb (Zdroj: Vlastní)

[mil.]	2008	2009	2010	2011	2012
Aktiva	89 693,0	92 703,3	102 858,4	90 735,1	105 963,9
Vlastní kapitál	29 426,7	33 681,5	39 251,1	34 952,6	40 873,7
Přidaná hodnota	46 779,9	44 742,8	49 422,3	53 498,6	68 063,3
Provozní zisk	-138,5	9 877,6	9 897,5	7 944,7	7 405,3
Čistý zisk	-823,7	8 330,7	10 013,1	6 895,8	7 524,9
Obrat	190 561,1	183 721,7	207 252,0	202 575,6	231 083,5
Odpisy	3 485,1	3 715,5	3 625,0	2 660,6	3 934,9
ROA	-0,15	10,66	9,62	8,76	6,99
ROE	-2,80	24,73	25,51	19,73	18,41

Graf 11: Vývoj ROA a ROE služeb (Zdroj: Vlastní)

Do služeb jsem zařadila firmy zabývající se zejména velkoobchodem, maloobchodem, poradenstvím a jinými činnostmi spadajícími mezi služby. Mezi největší firmy a zároveň nejznámější patří Dm drogerie markt s.r.o., Euresť, spol. s r.o., Admiral Global Betting a.s., Makro Cash&Carry ČR s.r.o., European Data Project s.r.o. a další. Pro velký objem firem v tomto odvětví jsem ze služeb vyjmula tato odvětví jako samostatné celky: Elektronické komunikace a IT, Doprava, Vodárny a odpadové hospodářství. Rozborem těchto celků se budu zabývat na konci Kapitoly 4.2.

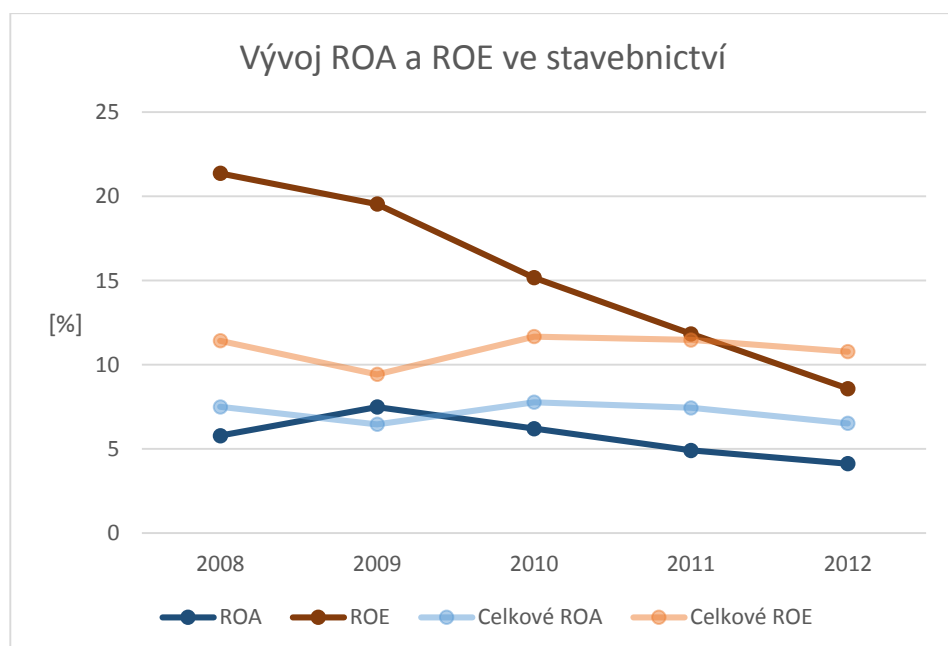
Dle Grafu 11 vidíme atypický vývoj ukazatelů rentability ve sledovaném období. Oba ukazatelé z roku 2008 na rok 2009 vzrostly ze záporných hodnot, ROA o 10,51 %, ROE dokonce o 21,93 %. Dále se obě hodnoty v následujících letech lehce snížily, přesto se oba ukazatelé ve sledovaném období pohybují zejména nad průměrnými hodnotami. Dle vysokých hodnot ukazatele ROE můžeme říct, že byly tyto firmy atraktivní pro investory.

4.2.10 Stavebnictví

Tabulka 14: Výsledné hodnoty stavebnictví (Zdroj: Vlastní)

[mil.]	2008	2009	2010	2011	2012
Aktiva	123 429,6	123 311,8	121 695,8	122 928,2	114 267,9
Vlastní kapitál	31 799,6	38 968,5	41 158,7	45 643,7	44 743,2
Přidaná hodnota	27 051,5	28 941,2	27 922,6	25 668,1	23 589,6
Provozní zisk	7 136,5	9 222,9	7 540,6	6 039,8	4 702,3
Čistý zisk	6 795,9	7 615,2	6 244,0	5 399,7	3 840,9
Obrat	191 314,6	171 759,1	158 333,6	143 868,4	129 631,8
Odpisy	2 404,6	2 570,4	2 457,5	2 569,7	2 601,2
ROA	5,78	7,48	6,20	4,91	4,12
ROE	21,37	19,54	15,17	11,83	8,58

Graf 12: Vývoj ROA a ROE ve stavebnictví (Zdroj: Vlastní)

Podíl stavebnictví na českém HDP je nemalý, což jej činí jedním z nejdůležitějších sektorů národního hospodářství. Od roku 2000 objem stavební výroby dlouhodobě rostl, zlom nastal mezi lety 2008 a 2009 a od té doby dochází ke konstantnímu poklesu. Ten dokazuje, že toto odvětví je čím dál tím méně atraktivnější pro investory. Dlouhodobý dopad krize mají na svědomí zejména započaté dlouhodobé stavební projekty (stavitelský i veřejný sektor), stejně jako odkládání provedení nových.

Obecně se dá říct, že každá ekonomická krize se začne projevovat zejména ve stavebnictví kvůli vysokému multiplikačnímu efektu⁸. Stejně tak se dá ale tento efekt použít obráceně a skrze tento jev probudit a dále povzbuzovat ekonomiku.

4.2.11 Strojírenský průmysl

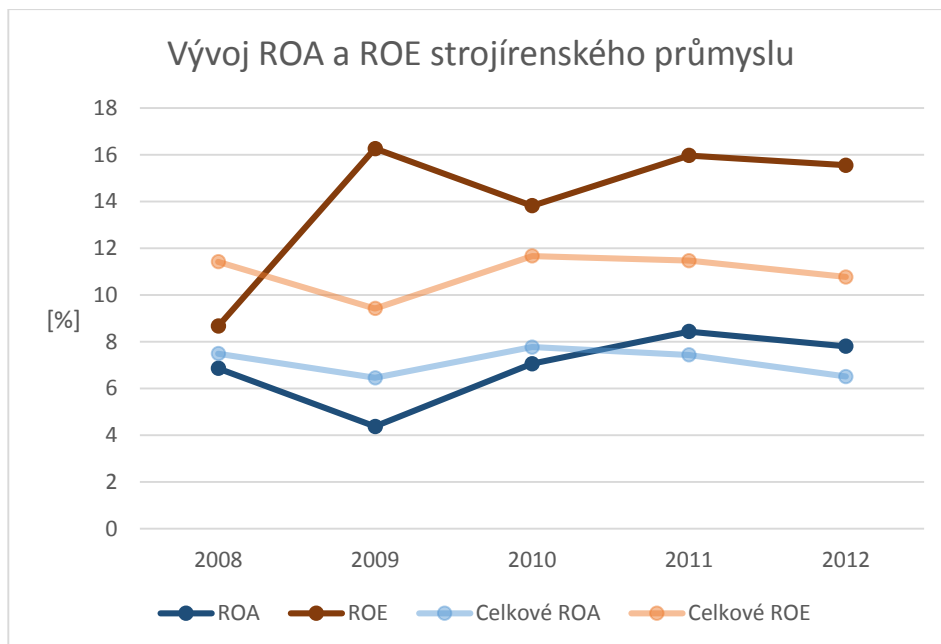
Tabulka 15: Výsledné hodnoty strojírenského průmyslu (Zdroj: Vlastní)

[mil.]	2008	2009	2010	2011	2012
Aktiva	487 176,0	372 183,0	567 013,6	615 998,8	707 021,1
Vlastní kapitál	222 396,0	156 484,8	248 165,7	258 456,0	298 595,9
Přidaná hodnota	125 151,4	84 545,7	139 920,7	155 056,3	166 455,3
Provozní zisk	33 415,3	16 284,6	40 041,6	51 999,6	55 193,0
Čistý zisk	19 288,7	25 437,6	34 300,2	41 279,5	46 438,8
Obrat	734 551,9	510 113,3	831 817,3	946 069,6	1 023 749,0
Odpisy	26 289,0	21 036,5	37 080,3	35 623,8	36 957,6
ROA	6,86	4,38	7,06	8,44	7,81
ROE	8,67	16,26	13,82	15,97	15,55

⁸ Multiplikátor (Multiplier) – koeficient, který udává násobek změny makroekonomické veličiny (zpravidla hrubého domácího produktu) v důsledku změny některé ze složek agregátní poptávky. /.../ Multiplikátor působí oběma směry, jak na vzestup, tak na pokles hrubého domácího produktu. (3)

Graf 13: Vývoj ROA a ROE strojírenského průmyslu (Zdroj: Vlastní)

Strojírnoství dělíme na několik druhů:

- Těžké strojírenství – vybavení pro důležité hospodářské podniky – doly, hutě, továrny – např. těžební stroje, hutnická zařízení atd.
- Střední strojírenství – jedná se hlavně o obráběcí stroje, dále těžké dopravní prostředky (letadla, lodě, lokomotivy, těžká nákladní auta, automobily a motocykly), stavební a zemědělské stroje, agregáty k těžbě a zpracování dřeva apod.
- Lehké strojírenství – spotřební elektrotechnika a elektronika (radiopřijímače, televizory, spotřební elektronika)
- Přesné strojírenství – zahrnuje obory jemné mechaniky, optiky, výroby měřících přístrojů a speciální zařízení pro zdravotnické i jiné účely (počítače, digitální a telekomunikační přístroje, hodinky, fotoaparáty, dalekohledy, přesná optika, laserové technologie)
- Investiční strojírenství – výroba kompletních celků pro energetiku, dopravní, těžební a zpracovatelský průmysl či např. textilní odvětví (17)

Toto průmyslové odvětví je, co do počtu subjektů, největší skupinou v mé práci, což vypovídá o vysokém zastoupení strojírenských firem mezi firmami s největším obratem a nejvyšším počtem zaměstnanců v České republice. Drtivá většina firem zahrnutých v mé práci, které spadají pod strojírenský průmysl, patří do středního strojírenství, zejména do automobilové a letadlové výroby.

Reakcí na krizi, která se v tomto odvětví projevila na přelomu roků 2008 a 2009, bylo hromadné propouštění v celé České republice. Pro stabilizaci strojírenského odvětví byla nutná podpora exportu, snižování nákladů a zejména inovace, které umožňovaly firmám opětovné nastartování chodu firmy po krizi. *Strojírenské obory s vysokou přidanou hodnotou nepociťují zásadní dopady krize.* (18)

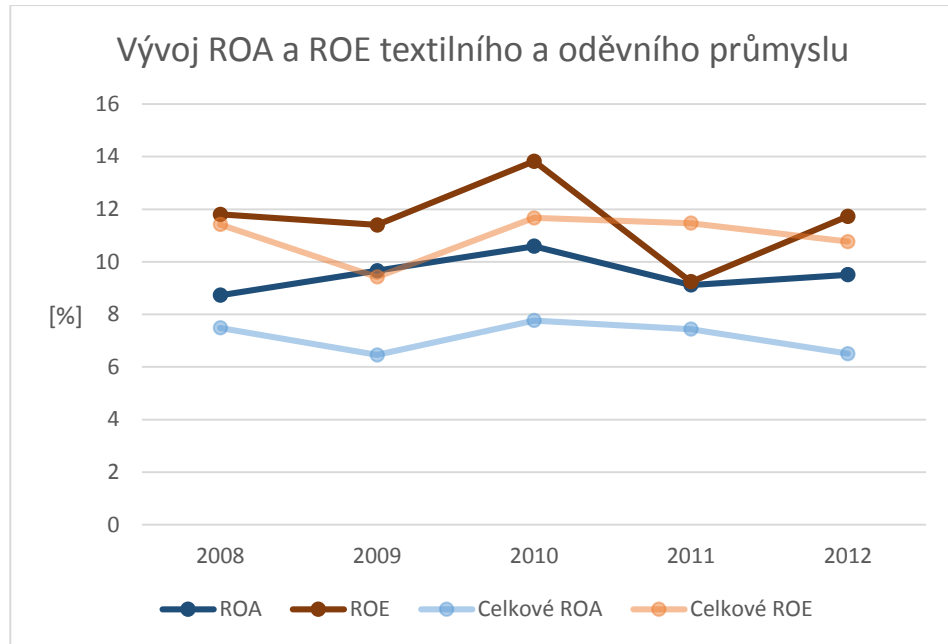
Celkově se strojírenský průmysl po hospodářské krizi rychle vzpamatoval a od roku 2010 mají ROA i ROE rostoucí tendenci.

4.2.12 Textilní a oděvní průmysl

Tabulka 16: Výsledné hodnoty textilního a oděvního průmyslu (Zdroj: Vlastní)

[mil.]	2008	2009	2010	2011	2012
Aktiva	16 103,0	15 573,2	15 829,8	16 214,5	16 370,8
Vlastní kapitál	9 032,5	9 584,9	10 063,5	9 876,6	9 989,8
Přidaná hodnota	5 541,6	6 664,4	5 730,5	5 561,4	5 759,3
Provozní zisk	1 405,9	1 504,4	1 676,1	1 479,4	1 557,1
Čistý zisk	1 065,4	1 093,0	1 390,6	912,3	1 172,2
Obrat	24 343,2	22 896,5	24 314,9	24 909,0	26 571,4
Odpisy	1 125,9	1 211,2	1 153,6	1 023,9	1 095,6
ROA	8,73	9,66	10,59	9,12	9,51
ROE	11,80	11,40	13,82	9,24	11,73

Graf 14: Vývoj ROA a ROE textilního a oděvního průmyslu (Zdroj: Vlastní)

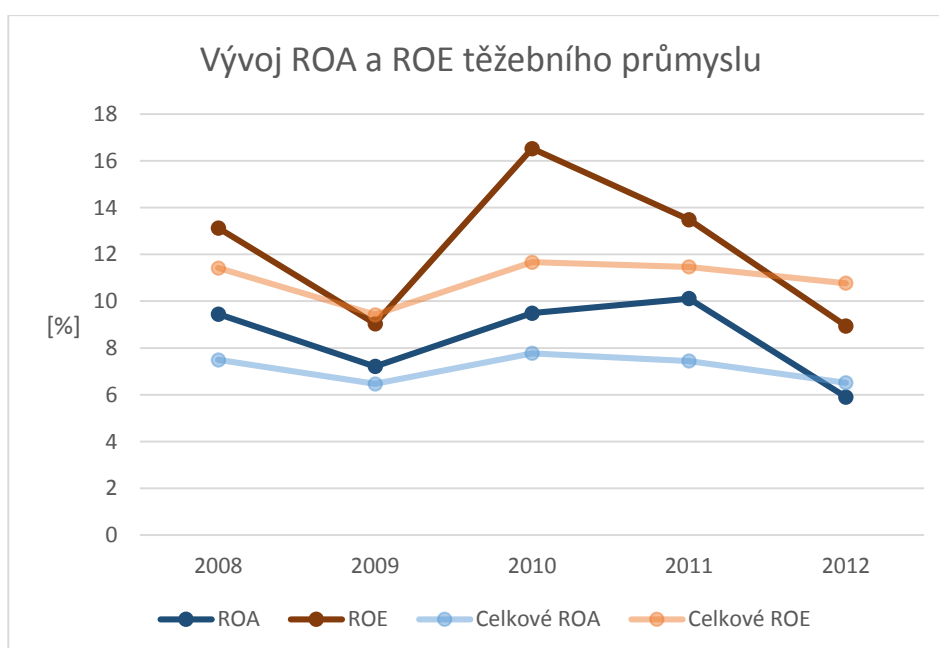
Před obdobím hospodářské krize textilní a oděvní průmysl v ČR stagnoval, což se nezměnilo ani ve sledovaném období. Z Grafu 14 vidíme propad pouze ukazatele ROE v roce 2011, jinak toto odvětví na hospodářskou krizi téměř nezareagovalo a celkově se drží pořád nad průměrnými hodnotami ukazatelů rentability. Aby toto stále platilo, byly ale firmy přece jen nucené přejít na výrobky s vyšší přidanou hodnotou a opouštět klasickou výrobu, což vedlo i globálně ke vzniku nových technologií v propojených s textiliemi a oděvy.

4.2.13 Těžební průmysl

Tabulka 17: Výsledné hodnoty těžebního průmyslu (Zdroj: Vlastní)

[mil.]	2008	2009	2010	2011	2012
Aktiva	143 174,1	136 514,9	145 679,0	139 475,6	135 696,8
Vlastní kapitál	79 501,9	83 940,2	86 077,9	82 196,7	76 480,7
Přidaná hodnota	30 278,1	28 588,2	51 036,4	39 012,4	34 320,8
Provozní zisk	13 535,5	9 843,8	13 823,7	14 106,8	8 012,4
Čistý zisk	10 440,8	7 587,8	14 227,1	11 084,6	6 838,6
Obrat	275 794,1	85 531,2	102 771,1	91 611,9	102 120,3
Odpisy	6 082,6	8 113,3	8 704,5	9 009,2	9 718,5
ROA	9,45	7,21	9,49	10,11	5,90
ROE	13,13	9,04	16,53	13,49	8,94

Graf 15: Vývoj ROA a ROE těžebního průmyslu (Zdroj: Vlastní)

Těžební průmysl byl lehce poznamenaný hospodářskou krizí v roce 2009, ale díky umělému posílení ostatních odvětví se zvedly i hodnoty tohoto průmyslu, které ale od roku 2010 opět klesají.

Tento pokles těžebního průmyslu popisuje v článku s názvem „Těžba hlavních nerostných surovin v Česku dále klesá“ ředitel České geologické služby Zdeněk Veneraněk: *„Těžba většiny nerostných surovin v Česku je dlouhodobě v krizi způsobené nejen ekonomickou situací země, ale také negativním postojem části veřejnosti k jakýmkoli těžebním dokonce i průzkumným aktivitám, na které těžba nemusí nutně navazovat,“* řekl Venera (19).

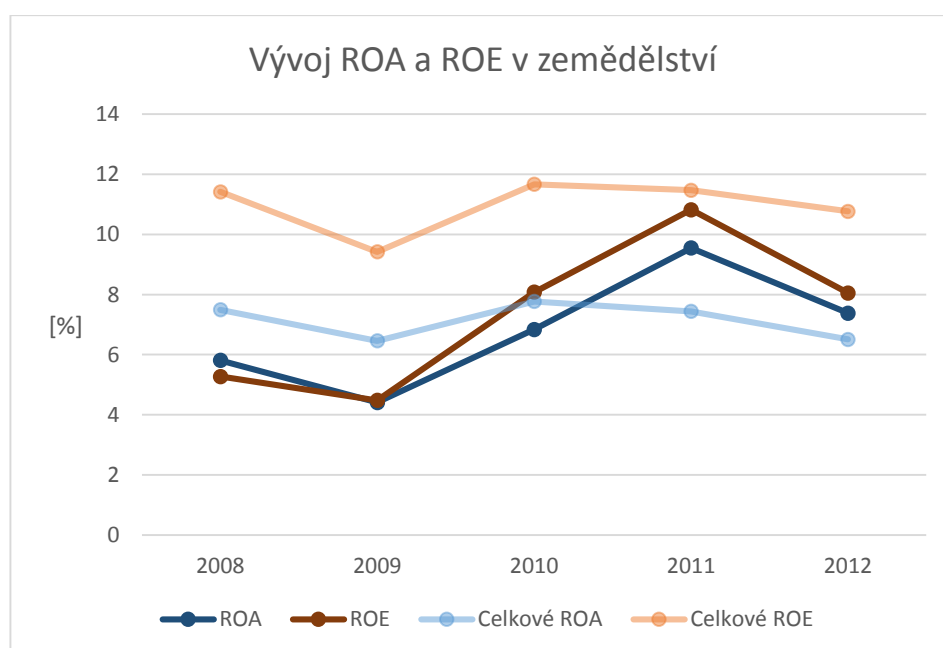
Odmítavý postoj části veřejnosti se podle Venery týká těžby prakticky všech nerostných surovin. Další důvody poklesu se pak u každé komodity mírně odlišují. „U hnědého uhlí je mírný pokles dán snížením domácí poptávky, zatímco u stavebního kamene a štěrkopísků klesá objem těžby v důsledku vládních opatření spočívajících v omezení nebo dokonce zastavení některých velkých státních zakázek, zejména dopravních staveb,“ uvedl Vebera. *Krise ve stavebnictví se podle něj nejvýrazněji promítla u štěrkopísků, projevuje se ale například i na výrobě stavebních hmot z vápenců, tj. cementu a vápna. (19)*

4.2.14 Zemědělství

Tabulka 18: Výsledné hodnoty zemědělství (Zdroj: Vlastní)

[mil.]	2008	2009	2010	2011	2012
Aktiva	140 085,2	140 545,5	147 837,6	169 968,6	180 229,0
Vlastní kapitál	94 283,2	98 578,9	106 704,0	120 674,0	130 745,8
Přidaná hodnota	23 730,7	17 117,5	23 126,1	33 208,4	32 924,3
Provozní zisk	8 134,8	6 192,5	10 111,7	16 223,8	13 306,1
Čistý zisk	4 972,1	4 416,3	8 618,2	13 053,8	10 520,6
Obrat	60 996,7	50 574,8	50 646,5	52 414,8	56 697,7
Odpisy	4 308,1	5 207,0	4 772,2	4 989,4	1 201,9
ROA	5,81	4,41	6,84	9,55	7,38
ROE	5,27	4,48	8,08	10,82	8,05

Graf 16: Vývoj ROA a ROE v zemědělství (Zdroj: Vlastní)

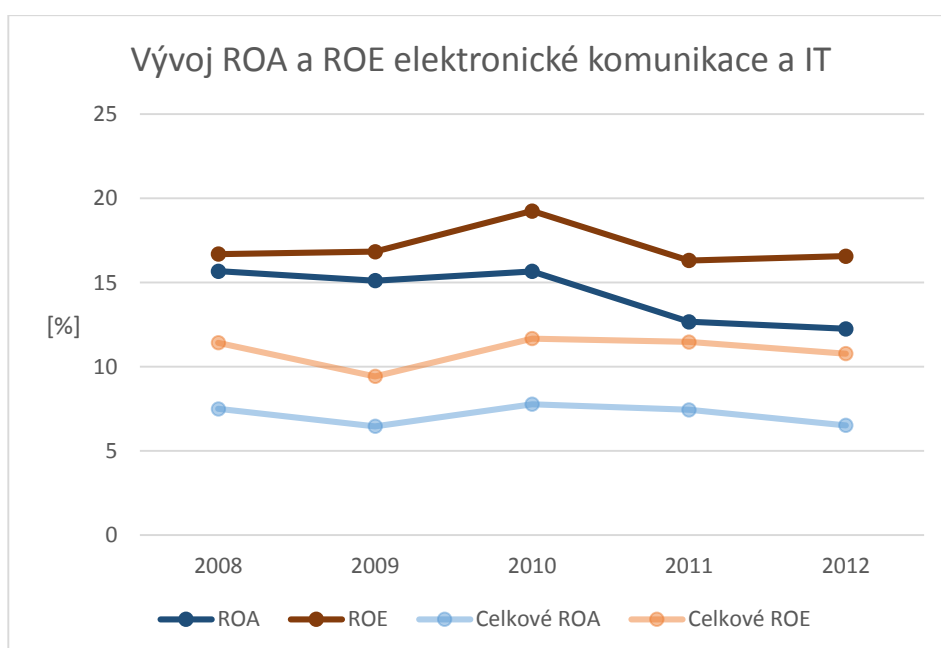
Podíl zemědělství na hrubé přidané hodnotě české ekonomiky stejně jako podíl na celkové zaměstnanosti dlouhodobě klesá, což odpovídá přibližování se průměru vyspělých zemí Evropské unie. Pravděpodobně i z tohoto důvodu nevidíme na vývoji ROA a ROE v zemědělství takový propad v důsledku hospodářské krize. Přesto je mírný pokles z roku 2008 na rok 2009 patrný. Po nástupu hospodářské krize se nejvíce dařilo středním podnikům (do 250 zaměstnanců), kde firmy zaznamenaly roční růst tržeb. Velkým a malým podnikům se dařilo hůře, přesto v kategorii obrátu vidíme rostoucí tendenci směrem k hodnotám roku 2008. Přesto je z Grafu 16 viditelný ještě propad z roku 2011 na rok 2012 o 2-3 % u obou ukazatelů rentability, který je způsobený navýšením aktiv a vlastního kapitálu, ale snížením provozního i čistého zisku (viz Tabulka 18). (20)

4.2.15 Elektronické komunikace a IT

Tabulka 19: Výsledné hodnoty elektronické komunikace a IT (Zdroj: Vlastní)

[mil.]	2008	2009	2010	2011	2012
Aktiva	222 606,2	220 448,9	208 191,0	213 340,8	192 093,3
Vlastní kapitál	146 856,7	147 164,6	128 289,1	124 466,3	101 882,7
Přidaná hodnota	109 948,9	79 142,0	83 009,1	48 807,9	69 481,2
Provozní zisk	34 876,5	33 304,5	32 602,1	27 039,5	23 524,9
Čistý zisk	24 514,7	24 774,3	24 697,6	20 297,7	16 877,6
Obrat	161 976,6	242 412,9	173 570,5	208 949,7	211 924,7
Odpisy	25 058,1	25 248,4	24 736,7	22 786,3	23 815,4
ROA	15,67	15,11	15,66	12,67	12,25
ROE	16,69	16,83	19,25	16,31	16,57

Graf 17: Vývoj ROA a ROE elektronické komunikace a IT (Zdroj: Vlastní)

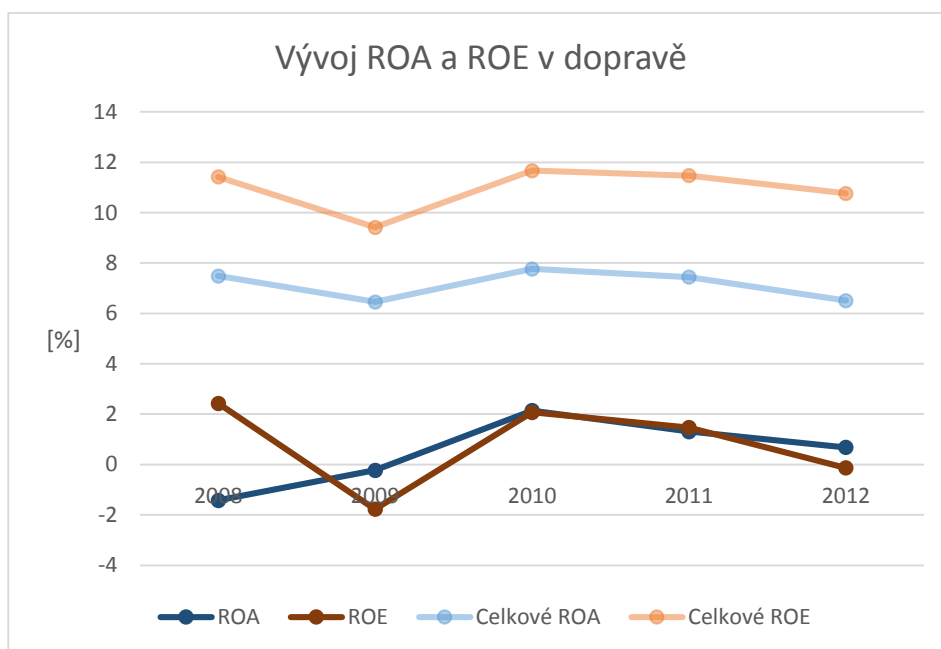
Dle Grafu 17 vidíme vývoj ukazatelů rentability, ve kterém nejsou velké skoky hodnot jako u ostatních odvětví, ani pokles hodnot v roce 2009 kvůli hospodářské krizi. Klesání ukazatelů rentability vidíme až od roku 2010. V období 2010-2012 klesl provozní i čistý zisk tohoto odvětví, stejně jako velikost aktiv a vlastního kapitálu, které se ale nesnižovaly tak rychle. To způsobilo postupný pokles ROA a ROE. Přesto se hodnoty dlouhodobě pohybují nad průměrnými hodnotami všech odvětví s poměrně konstantním vývojem a můžeme tudíž elektronické komunikace a IT považovat za jedno z nejstabilnějších odvětví s nejvyššími hodnotami ROA a ROE-

4.2.16 Doprava

Tabulka 20: Výsledné hodnoty dopravy (Zdroj: Vlastní)

[mil.]	2008	2009	2010	2011	2012
Aktiva	248 292,6	248 220,5	269 447,9	262 103,7	368 228,0
Vlastní kapitál	159 351,0	158 277,6	175 897,2	175 626,1	240 374,6
Přidaná hodnota	49 077,5	46 522,9	60 737,4	56 281,4	58 794,2
Provozní zisk	-3 527,4	-577,7	5 779,5	3 431,3	2 503,6
Čistý zisk	3 875,3	-2 804,5	3 642,6	2 576,0	-316,8
Obrat	180 869,7	171 353,3	175 642,8	165 979,5	197 228,0
Odpisy	10 964,8	12 388,5	13 217,6	12 602,9	20 407,0
ROA	-1,42	-0,23	2,14	1,31	0,68
ROE	2,43	-1,77	2,07	1,47	-0,13

Graf 18: Vývoj ROA a ROE v dopravě (Zdroj: Vlastní)

Do odvětví spadá železniční, silniční, letecká a lodní doprava (mezi vybranými firmami ale není lodní doprava zastoupena). *Jsme malá země ve středu Evropy, stát bez velkých zásob surovin a bez přístupu k moři, silně závislý na zahraničním obchodu, s otevřenou ekonomikou, mimořádně vysokým podílem průmyslu na tvorbě hrubého domácího produktu a s poměrně vysokou životní úrovní obyvatelstva. Přeprava surovin, polotovarů, hotových výrobků a lidí zde proto hraje velmi důležitou roli. Krize dopadla na všechny druhy nákladní dopravy, nejvíce na rejdaře a lodníky.* (21)

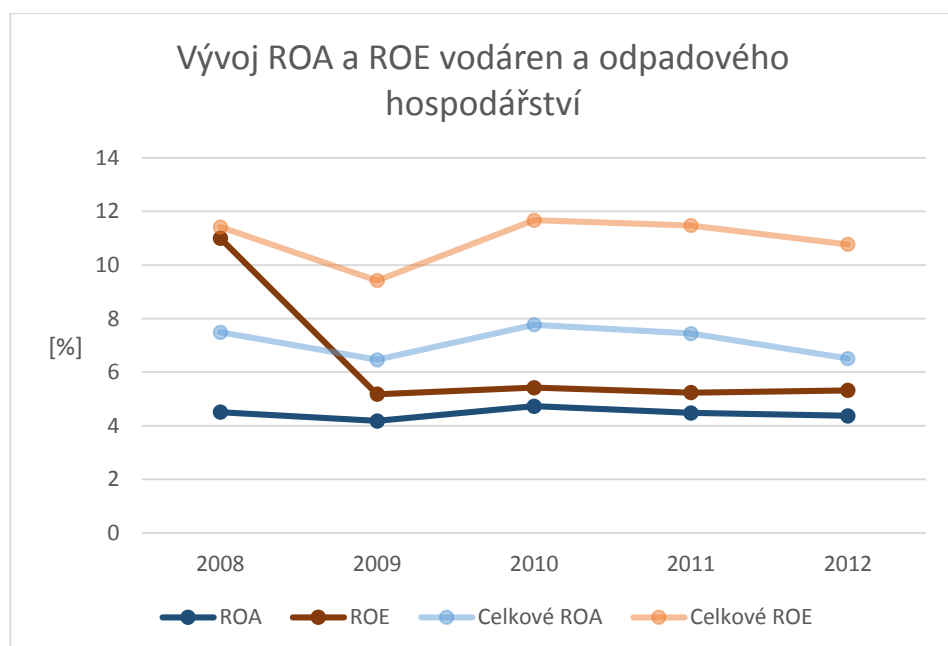
Z Grafu 18 vidíme dlouhodobý výskyt hodnot ukazatelů rentability hluboko pod průměrem, což se nezlepšilo ani po odeznění hospodářské krize. Tento obor je stále neatraktivní pro investory.

4.2.17 Vodárny a odpadové hospodářství

Tabulka 21: Výsledné hodnoty vodáren a odpadového hospodářství (Zdroj: Vlastní)

[mil.]	2008	2009	2010	2011	2012
Aktiva	67 153,5	65 767,4	69 812,5	71 817,6	71 080,7
Vlastní kapitál	44 886,8	44 040,4	46 107,9	48 502,3	48 602,3
Přidaná hodnota	11 934,9	12 052,1	13 373,5	13 938,4	13 319,3
Provozní zisk	3 029,9	2 746,2	3 302,2	3 219,2	3 106,2
Čistý zisk	4 938,7	2 282,7	2 497,3	2 542,7	2 586,8
Obrat	43 650,8	31 610,2	38 635,7	44 478,4	45 416,2
Odpisy	2 997,0	3 185,1	3 536,7	3 618,5	3 805,2
ROA	4,51	4,18	4,73	4,48	4,37
ROE	11,00	5,18	5,42	5,24	5,32

Graf 19: Vývoj ROA a ROE vodáren a odpadového hospodářství (Zdroj: Vlastní)

Ve vodárenství vidíme z Grafu 19 prudký pokles hodnoty ROE, který je zapříčiněný zejména poklesem čistého zisku o více jak 50 % při minimální změně velikosti vlastního kapitálu. Dále je ale vývoj tohoto odvětví víceméně stabilní, přesto stále hluboko pod průměrnými hodnotami. Vývoj tohoto odvětví se nezměnil ani po sledovaném období.

4.3 Porovnání energetiky s ostatními odvětvími

Dle Tabulky 22 mám možnost porovnat jednotlivá průmyslová odvětví dle velikosti hodnot ROA a ROE v období 2008 – 2012. Jsou zde označeny nejvyšší (modře) a nejnižší (žlutě) hodnoty. Zeleně je potom zvýrazněn energetický průmysl.

Nejnižší hodnoty obou ukazatelů nalezneme v dopravě, která se dlouhodobě pohybuje v nízkých hodnotách, ve sledovaném období v průměru ROA okolo 0,5 % a ROE 0,8 %. Na ještě nižší hodnoty se v letech 2009 a 2010 dostalo hutnictví, u kterého se projevil vliv hospodářské krize. Naopak nejvyšších hodnot ROA dosahuje v celém období 2008 – 2012 odvětví Elektronické komunikace a IT, můžeme tedy mluvit o dlouhodobě nejefektivnějším využití aktiv. Nejvyšší hodnoty ukazatele ROE se nevyskytují pouze u jednoho odvětví, ale postupně se vyskytly u stavebnictví, služeb, elektronické komunikace a IT a u sklářského a keramického průmyslu.

Energetika ani jednou nemá nejvyšší hodnotu ukazatelů rentability, tudíž se vždy najde odvětví, které je v hospodaření po dané období efektivnější. V energetice je spíše důležitá dlouhodobá stabilizace hospodaření. V období krize je potom potřeba dále plnit dlouhodobé strategické cíle, aby nenastal hluboký propad odvětví. Přesto se hospodářská krize na energetice podepsala, zejména také skrze ostatní průmysl, který zmenšil výrobu. *Průmysl je největším spotřebitelem elektřiny (cca 40%), a proto pokles průmyslové výroby způsobil i pokles spotřeby energie. Jeden rok krize „vymazal“ růst spotřeby elektřiny za posledních několik let – v ČR 3 roky. (22)*

Tabulka 22: Hodnoty ROA a ROE pro jednotlivá průmyslová odvětví v letech 2008 až 2012 (Zdroj: Vlastní)

[%]	2008		2009		2010		2011		2012	
	ROA	ROE	ROA	ROE	ROA	ROE	ROA	ROE	ROA	ROE
Dřevozpracující a nábytkářský průmysl	14,06	20,88	13,91	17,29	6,78	6,76	7,50	8,02	6,45	5,54
Elektrotechnický průmysl	-0,37	-9,04	1,01	-0,16	3,02	10,33	2,74	3,26	8,48	15,85
Energetický průmysl	11,44	19,25	11,36	16,62	9,65	13,78	7,69	12,85	7,16	17,80
Hutnický průmysl	8,48	10,85	-1,43	-3,29	0,79	1,02	3,07	3,71	2,84	2,54
Chemický průmysl	6,21	12,11	3,24	4,04	10,38	16,78	8,96	15,56	7,21	11,24
Papírenský a polygrafický průmysl	8,75	12,26	5,56	7,77	8,77	12,77	5,08	5,68	5,57	6,67
Potravinářský průmysl	6,60	8,20	6,07	6,91	5,34	6,50	9,37	14,27	6,01	6,48
Sklářský a keramický průmysl	8,16	12,70	4,84	6,73	7,51	11,17	7,33	10,34	8,33	20,48
Služby	-0,15	-2,80	10,66	24,73	9,62	25,51	8,76	19,73	6,99	18,41
Stavebnictví	5,78	21,37	7,48	19,54	6,20	15,17	4,91	11,83	4,12	8,58
Strojírenský průmysl	6,86	8,67	4,38	16,26	7,06	13,82	8,44	15,97	7,81	15,55
Textilní a oděvní průmysl	8,73	11,80	9,66	11,40	10,59	13,82	9,12	9,24	9,51	11,73
Těžební průmysl	9,45	13,13	7,21	9,04	9,49	16,53	10,11	13,49	5,90	8,94
Zemědělství	5,81	5,27	4,41	4,48	6,84	8,08	9,55	10,82	7,38	8,05
Elektronické komunikace a IT	15,67	16,69	15,11	16,83	15,66	19,25	12,67	16,31	12,25	16,57
Doprava	-1,42	2,43	-0,23	-1,77	2,14	2,07	1,31	1,47	0,68	-0,13
Vodárny a odpadové hospodářství	4,51	11,00	4,18	5,18	4,73	5,42	4,48	5,24	4,37	5,32

5 Závěr

V práci byla rozebrána jednotlivá odvětví z hlediska ukazatelů rentability, dále příčiny jejich vývoje, porovnání s údaji poskytované Českým statistickým úřadem a na závěr porovnání energetiky s ostatními průmyslovými odvětvími.

Vývoj vypočítaných ROA a ROE se shoduje s údaji uvedenými Českým statistickým úřadem až na poslední sledovaný rok 2012, kdy se hodnoty odlišují.

Nejlépe si vedlo odvětví Elektronické komunikace a IT, které dlouhodobě dosahovalo největších hodnot obou ukazatelů v téměř všech sledovaných letech. Naopak nejnižších hodnot dosahovala doprava společně s hutnictvím. Vývoj ROA a ROE u energetiky se dá považovat za jedno z nejstabilnějších v porovnání s ostatními odvětvími, přestože nikdy nedosahoval nejvyšších hodnot.

Práce je dále rozšířitelná jednak počtem firem, dále také sledovaným obdobím, které by mohlo být rozpracováno jak do minulosti, pro dokreslení vývoje před hospodářskou krizí, tak do budoucnosti, kdy by se ekonomika měla opět vzpamatovat.

Použité zkratky

A – Assets

ARES – Administrativní Registr Ekonomických Subjektů – informační systém Ministerstva financí s údaji o ekonomických subjektech ČR

ČSÚ – Český Statistický Úřad

E – Equity

EAT – Earnings After Taxes

EBIT – Earnings Before Interests and Taxes

EBT – Earnings Before Taxes

EVA – Economic Value Added

GDP – Gross Domestic Product

HDP – Hrubý Domácí Produkt

IFRS – International Financial Reporting Standards

ROA – Return Of Assets

ROE – Return Of Equity

Seznam použité literatury

1. **Ing. VÍTEK CSc., Miroslav.** *Ekonomika telekomunikací.* Praha : Ediční středisko ČVUT, 2009. ISBN 978-80-01-04424-7.
2. **BLAŽEK, Jiří.** *Základy ekonomie.* Brno : Masarykova univerzita Brno, 1996. ISBN 80-210-2801-7, doplněk ISBN: 80-7239-095-3.
3. **Doc. Ing. FIALOVÁ, H. CSc. a FIALA, J.** *Ekonomický výkladový slovník.* Praha : A plus, 2011, 9. vydání. ISBN 978-80-903804-5-5.
4. **ALLEN, Richard a TOMMASI, Daniel - Redakční zpracování anglického originálu.** *Řízení veřejných výdajů - Odborná příručka pro tranzitivní země.* Praha : Ministerstvo financí ČR, 2002. ISBN 80-85045-12-5.
5. **Ph.D., Ing. Mgr. SUCHÁNEK a CSc., doc. Ing. KRAFTOVÁ, CSc.** *Finanční účetnictví s akcentem na IFRS.* Pardubice : Univerzita Pardubice, 2010. ISBN 978-80-7395-301-0.
6. **Doc. Ing. VAŠÍČEK, CSc. Jiří.** *Přednáškové materiály předmětu UFI - FEL ČVUT.* Praha : autor neznámý, 2013.
7. **RŮČKOVÁ, Petra.** *Finanční analýza - metody, ukazatele, využití v praxi.* Praha : GRADA Publishing, a.s., 2008. ISBN 978-80-247-2481-2.
8. **KISLINGEROVÁ, Eva a kol.** *Manažerské finance.* Praha : C. H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-194-9.
9. **Ministerstvo spravedlnosti České republiky.** *Věřejný rejstřík a Sběrka listin. Podmínky provozu a využívání údajů veřejného rejstříku na síti Internet.* [Online] Ministerstvo spravedlnosti České republiky, 2014. <https://or.justice.cz/ias/ui/podminky>.
10. **O Projektu. Detail.cz.** [Online] Detail.cz. <https://www.detail.cz/o-nas/>.
11. **Identifikace faktorů ovlivňujících výkonnost podniku na bázi ROE v období 2003-2012.** STRNADOVÁ M., KARAS M. Speciální číslo 17, Brno : Trendy ekonomiky a managementu, 2013, Sv. VII. ISSN 1802-8527.

12. Elektrotechnický a energetický sektor ČR - Amper. *Amper*. [Online] 2013. [Citace: 15. Květen 2015.] https://www.google.cz/webhp?sourceid=chrome-instant&rlz=1C1BLWB_csCZ620CZ620&ion=1&espv=2&ie=UTF-8#q=elektrotechnick%C3%BD%20pr%C5%AFmysl%20v%C3%BDvoj.
13. CUPALOVÁ, Marcela. Projekt Nadace ČEZ - Energetická bezpečnost: Reakce na Krizi. *Energetická politika EU v reakci na ekonomickou krizi*. Praha : PBtisk Příbram, 2009. První vydání. ISBN 978-80-7431-013-3.
14. SOUČEK, ŠPAČEK, NOVÁK. Vývoj chemického a rafinérského průmyslu v ČR v roce 2010. *Chemagazin*. 2011, 5.
15. Potravinářská komora České republiky. *Výroční zpráva Potravinářské komory České republiky*. Praha : Potravinářská komora České republiky, květen 2010.
16. Vývoj sklářského a keramického průmyslu v období 2004-2009. *Asociace sklářského a keramického průmyslu ČR*. [Online] 2015. <http://www.askpcr.cz/vyrocnizpravy/vyrocnizprava-2009/vyvoj-sklarskeho-a-keramickeho-prumyslu-v-obdobi-2004---2009/>.
17. Strojírenství. *Techyes.cz*. [Online] Krajský úřad Libereckého kraje, odbor školství, mládeže, tělovýchovy a sportu, 2015. <http://www.techyes.cz/cs/prime-odkazy-na-prumyslova-odvetvi/strojirenstvi.html#tezke>.
18. Ing. SVĚTLÍK, Jan. Krize a její vliv na české strojírenství. *SlidePlayer*. [Online] 19. Květen 2009. [Citace: 16. Květen 2015.] <http://slideplayer.cz/slide/2990839/>.
19. Těžba hlavních nerostných surovin v Česku dále klesá. *Český informační portál Průmysl.cz*. [Online] 13. Říjen 2014. [Citace: 16. Květen 2015.] <http://www.prumysl.cz/tezba-hlavnich-nerostnych-surovin-v-cesku-dale-klesa/>.
20. ČR, OSPVZ - ASO. Současná situace a dosavadní vývoj v odvětví zemědělství. *Odborový svaz pracovníků zemědělství a výživy - Asociace svobodných odborů České republiky*. [Online] 2013. [Citace: 3. Březen 2015.] <http://www.ospvz-aso.cz/addons/INFO%20ZEMED/Soucasna-situace-zemedelstvi.pdf>.
21. KORBEL, Petr. *Dopravcům krize zavařila*. [Článek] místo neznámé : Ekonom, 2010.
22. Svoboda, Alan. TOP EXPO. *TOP EXPO*. [Online] 20. Zář 2010. [Citace: 19. Květen 2015.] <http://www.top-expo.cz/domain/top-expo/files/tee/prezentace/ing.-alan-svoboda-mba.pdf>.

23. www.justice.cz.
24. www.detail.cz.
25. NEUBAUER, Jiří, SEDLÁČÍK, Marek a KŘÍŽ, Oldřich. *Základy statistiky*. Praha : Grada Publishing, a.s., 2012. ISBN 978-80-247-4273-1.
26. Výstupy sektorových studií. *Budoucnost profesí*. [Online] Národní vzdělávací fond, o.p.s., 16. Květen 2015. [Citace: 19. Květen 2015.] <http://www.budoucnostprofesi.cz/sektorove-studie/eltech.html>.
27. Strojírenský průmysl. *Odmaturuj.cz*. [Online] <http://www.odmaturuj.cz/zemepis/strojirensky-prumysl/>.
28. Doc. Ing. FIALOVÁ, H. CSc. a Doc. Ing. STARÝ, O. CSc. *Základy mikroekonomiky*. Praha : České vysoké učení technické v Praze, 2002. ISBN 80-01-02541-1.
29. HRONOVÁ, S. a HINDLS, R. *Národní účetnictví - koncept a analýzy*. Praha : C.H.Beck, 2009. ISBN 80-7179-253-7.
30. Ing. KOŽENÁ, Ph.D., Marcela. *Manažerská ekonomika I. díl*. Pardubice : Univerzita Pardubice, 2004. ISBN 80-7194-642-7.
31. KOVANICOVÁ, D. *Abeceda účetních znalostí pro každého*. Praha : Polygon, 2004. ISBN 80-7273-098-3.
32. BUDÍKOVÁ, Marie, KRÁLOVÁ, Maria a MAROŠ, Bohumil. *Průvodce základními statistickými metodami*. Praha : GRADA Publishing, a.s., 2010. ISBN 978-80-247-3243-5.
33. SVOBODA, Alan. TOP EXPO. *TOP EXPO*. [Online] 20. Zář 2010. [Citace: 19. Květen 2015.] <http://www.top-expo.cz/domain/top-expo/files/tee/prezentace/ing.-alan-svoboda-mba.pdf>.
34. SYNEK, M. a kol. *Manažerská ekonomika*. Praha : GRADA Publishing, a.s., 2007. ISBN 978-80-247-1992-4.
35. ŠTĚPÁNOVÁ, Petra. Archiv tiskových zpráv. *Bisnode*. [Online] 26. Listopad 2013. [Citace: 16. Květen 2015.] <http://www.bisnode.cz/tiskove-zpravy/telekomunikacnim-firmam-ctvrtym-rokem-klesaji-zisky-i-trzby/>.

36. Český telekomunikační úřad. Zprávy o vývoji trhu elektronických komunikací.

Český telekomunikační úřad. [Online] 2009.

https://www.ctu.cz/cs/download/statisticke_udaje/rok_2009/zprava_vyvoj_trhu_ek_2008.pdf.

37. —. Zprávy o vývoji trhu elektronických komunikací. Český telekomunikační úřad.

[Online] 2011.

https://www.ctu.cz/cs/download/statisticke_udaje/rok_2011/zprava_vyvoj_trhu_ek_2010.pdf.